

OPINNÄYTETYÖ

**Neuropsykiatrisen valmennuksen tarve ja merkitys,
sekä toiminnan kokonaisvaltainen kehittäminen Nevalanmäen Perhekodit Oy:n yksiköissä.**

Teemu Siermala ja Janne Haverinen

Yhteisöpedagogi

(210 op)

(5/2021)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Koulutuksen nimi: Yhteisöpedagogi

Tekijät: Teemu Siermala ja Janne Haverinen
Opinnäytetyön nimi: Neuropsykiatrisen valmennuksen merkitys ja tarve, sekä kokonaisvaltainen kehittäminen Nevalanmäen Perhekodit Oy:n yksiköissä.
Sivumäärä: 41 ja 5 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Sirpa Ali-Melkkilä
Työn tilaaja(t): Nevalanmäen Perhekodit Oy

TIIVISTELMÄ

Lastensuojelun sijaishuollossa nuorten ongelmakentät laajenevat vuosi vuodelta. Esiin nousee uusia ongelmia jo olemassa olevien ongelmien rinnalle. Tämä asettaa haasteita myös palveluntarjoajille, jotta nuorten haasteisiin ja ongelmakenttiin pystytään tarjoamaan ammattitaitoista apua.

Neuropsykiatriset häiriöt ovat nostaneet päätään yhä enenevässä määrin lastensuojelun sijaishuollossa. Nuoren ongelmakenttä voi olla laaja-alainen, mutta työssämme olemme huomanneet, että yhä useamman nuoren kohdalla yhteiseksi nimittäjäksi on löytynyt neuropsykiatrisen häiriö. Nuorilla ei välttämättä ole sijoitukseen tullessan mitään diagnoosia, joten hoitohenkilökunnalta vaaditaan yhä enemmän havainnointia ja tunnistamista, jotta nuori saa oikeanlaisen tuen ja avun itselleen.

Lähdimme opinnäytetyössämme pohtimaan neuropsykiatrisen valmennuksen tarvetta ja merkitystä työpaikallamme, sekä kehittämään toimintaa. Kehittämistyön tuotoksena teimme työpaikallamme käsikirjan, joka helpottaa kaikkia työntekijöitä työskenneltäessä neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien nuorten kanssa. Opinnäytetyö avaa neuropsykiatrisen valmennuksen kehittämisprosessin työpaikallamme.

Asiasanat: Neuropsykiatria, perhekodit, lastensuojelu, sijaishuolto

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Name of the Degree Programme

Author: Teemu Siermala ja Janne Haverinen

Title: The need and significance of neuropsychiatric coaching, as well as the comprehensive development of operations in the units of Nevalanmäen Perhekodit Oy

Number of Pages: 41 and 5 attachment pages

Supervisor(s): Sirpa Ali-Melkkilä

Subscriber(s): Nevalanmäen Perhekodit Oy

In child welfare substitute care, the problem areas of young people are expanding year by year. New problems arise alongside existing ones. This also poses challenges for service providers to be able to provide professional help to young people's challenges and problem areas.

Neuropsychiatric disorders have increasingly raised their heads in child care substitute care. The field of problems for a young person can be wide, but in our work we have found that a more and more young people have found a neuropsychiatric disorder as a common denominator. Young people may not have any diagnosis when they are placed, so nursing staff are increasingly required to be observed and identified so that the young person receives the right kind of support and help for themselves.

In our thesis, we set out to consider the need for and importance of neuropsychiatric coaching in our workplace, and to develop activities. As a result of the development work, we made a guide for our workplace that makes it easier for all employees to work with young people with neuropsychiatric disorders.

The thesis consists of a report section, as well as guide on neuropsychiatric coaching, which comes to the unit to facilitate the work of employees.

Keywords: Neuropsychiatry, foster homes, child protection, substitute care

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA	7
	2.1 Nevalanmäen Perhekodit Oy	7
	2.2 Aiheen valinta ja lähtökohdat	8
	2.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tuotos	8
3	NEUROPSYKIATRIA	10
	3.1 Neuropsykiatriset oirekuvat	10
	3.2 Hoito	14
	3.3 Lääkehoito	15
	3.4 Liikunnan merkitys hoidossa	16
	3.5 Toiminnan ohjaus	18
	3.6 Dialoginen kohtaaminen	20
	3.7 Ratkaisukeskeinen työote.....	22
4	KYSELYTUTKIMUS.....	23
	4.1 Kyselytutkimus	23
	4.2 Havainnointi.....	24
	4.3 Tutkimustyön eettisyys	24
	4.4 Aineistonkeruu.....	25
5	TULOKSET	29
6	AINEISTON ANALYYSI	32
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	35

8 POHDINTA.....	37
LÄHTEET	40
LIITTEET.....	42

1 JOHDANTO

Lastensuojelun sijaishuollon asiakkaiden haasteet moninaistuvat vuosi vuodelta. Tämä aiheuttaa kehitystarvetta myös palveluntarjoajille, jotta nuorten haasteisiin pystytään tarjoamaan asianmukaista ja ammatillista apua. Hoidon laatu on avaintekijä lastensuojelulaitokselle, mikäli halutaan, että sijoitettujen nuorten kanssa saadaan aikaiseksi hyviä tuloksia ja yrityksen toiminta jatkuu tulevaisuudessakin.

Neuropsykiatriset häiriöt ovat lisääntyneet meidän yksiköidemme asiakkailta. Asiakkailta ei välttämättä ole valmiiksi todennettua diagnoosia asiasta, mutta laitoksen arjessa ongelmat nousevat nopeasti päätänsä ja niihin pystytään tarjoamaan apua, mikäli ongelmat pystytään tunnistamaan. Ongelman tunnistaminen voi kuitenkin olla haastavaa, koska neuropsykiatrisiin häiriöihin liittyy monia lieveilmiöitä, jotka kätkevät alleen itse neuropsykiatrisen häiriön.

Työpaikkamme on halunnut panostaa neuropsykiatriseen valmennukseen, koska on koettu sen olevan ongelmakenttä, joka tulee kasvamaan vuosien saatossa. Asiakkaiden kohdalla helposti tyydytään hoitamaan oiretta, mutta ei mietitä pidemmälle, että mistä oireilu johtuu. Neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivä nuori voi olla impulsiivinen, päihderiippuvainen, ylisosiaalinen tai antisosiaalinen. Tärkeää on, että nuoren ongelmakenttään pureudutaan ja nähdään, mikä on se asia, joka johtaa näihin haasteisiin.

Neuropsykiatrisen valmentaja -koulutuksen on yrityksessämme käynyt tällä hetkellä 7 työntekijää. Jäljempänä tässä opinnäytetyössä käytämme neuropsykiatrisesta sanaa nepsy. Näistä työntekijöistä on kasattu yritykseemme nepsy-työryhmä osana opinnäytetyön kokonaisuutta, jonka tarkoituksena on pohtia yksilöllisesti asiakkaita ja tarjota yksilöllisiä ratkaisuja nuoren ongelmiin.

Opinnäytetyömme tavoitteena on kehittää Nevalanmäen Perhekodit Oy:n nepsy-työryhmän toimintaa, sekä tehdä yritykselle käsikirja, joka helpottaa kaikkien työntekijöiden työskentelyä neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien nuorten kanssa. Neuropsykiatrisen valmennuksen kehittäminen, sekä käsikirjan tekeminen kehittävät koko yrityksen toimintaa ja tarjoavat vieläkin paremmat mahdollisuudet pärjätä haastavien nuorten kanssa ja auttaa heitä. Käsikirja luo yritykselle yhtenäisen mallin ja toimintatavan työskennellessä nepsy-nuorten parissa. Yhtenäinen toimintatapa kehittää yrityksen toimintaa ja parantaa työnlaatua.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA

Yksiköissämme neuropsykiatristen oireiden kautta diagnosoidut asiakkaat ovat lisääntyneet viime aikoina ja se on luonut tarvetta perhekodin henkilökunnan kouluttamiselle, sekä osaamisen kehittämiseksi. Kiinnostus yrityksessä neuropsykiatrisesta valmennuksesta on noussut tietämyksen ja ymmärryksen lisääntymisen myötä. Yrityksen henkilökunta on osallistunut neuropsykiatrisen valmentajan koulutukseen, joka on laajuudeltaan 25 opintopistettä. Yrityksen henkilökunnasta 7 on suorittanut neuropsykiatrisen valmentajan koulutuksen. Koulutuksesta on huomattu olevan suurta hyötyä työssä ja se on antanut lisää työkaluja käytännön työhön. Tätä samaa kehitystä on haluttu jatkaa ja siihen myös tämä opinnäytetyö sekä neuropsykiatrisen osaamisen käsikirja tähtää.

Yhteiskunnallisesti aiheemme on merkittävä, koska neuropsykiatrisista oireista kärsiviä nuoria ja lapsia löytyy yhteiskunnan eri toimialoilta. Neuropsykiatrinen oireilu aiheuttaa kaikilla toimialoilla haasteita. Tutkimustyömme tarjoaa työkaluja kaikille eri toimialoille, jotka työskentelevät nepsy-asiakkaiden parissa.

Tutkimustyöllämme on tarkoitus saada näkyvyyttä ja aikaan keskustelua aiheesta, jotta neuropsykiatrinen valmennus tulisi tunnetummaksi ja sitä kautta asiakkaat saisivat parhaan mahdollisen tuen ja avun elämiseen yhteiskunnassamme.

2.1 Nevalanmäen Perhekodit Oy

Opinnäytetyömme tilaajana on Nevalanmäen perhekodit Oy. Yritys on perustettu vuonna 1999. Nevalanmäen Perhekoti sijaitsee n.6 kilometrin päässä Haapaveden keskustasta. Perhekoti toimii laitosluvilla, mutta on kodinomainen ja viihtyisä kasvuympäristö. Ensimmäinen yksikkö on ollut Haapavedellä sijaitseva Kotimäki-yksikkö. Toimintaan on tullut vuonna 2009 7-paikkainen Kaunisto-yksikkö. Vuonna 2018 yrityksen toiminta laajeni Juvan kuntaan, jonne perustettiin päihdetyön erityisyksikkö Hiekkaniemi ja erityisen huolenpidon yksikkö Hiekkalinnä. Yrityksellä on yhteensä neljä lastensuojeluyksikköä, joista 2 sijaitsee Haapavedellä ja 2 Juvalla. Haapavedellä toimii perushoitotason yksikköjä, joissa asiakaspaikkoja on yhteensä 20. Lisäksi Haapavedellä Kotimäki-yksikön pihapiirissä on 3 tukiasuntopaikkaa itsenäistyville nuorille. Jälkihuoltoon haluaville nuorille on tarjolla Haapaveden keskustassa tukiasuntoja, joihin nuorelle räätälöidään tukipaketti jokaisen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Asiakkaat ovat ikäkaumaltaan 13-17 -vuotiaita.

Työntekijöitä organisaatiossa on yhteensä 46. Jokaiselta työntekijältä vaaditaan alalle soveltuva koulutus. Tällä hetkellä meillä työskentelee: sairaanhoitajia, sosionomeja, yhteisöpedagogeja, lähihoitajia, päihdetyöntekijöitä, nuoriso/-ja vapaa-ajan ohjaajia, sekä lasten ja nuorten erityisohjaajia. (Nevalanmäen Perhekodit Oy 2021.)

Sijoitukseen tulee nuoria monista eri lähtökohdista. Myös sijoitusten pituudet vaihtelevat kuu-kauden arviointijaksosta pitkäkestoisempaan sijoitukseen.

Nepsy-työryhmässä on jäseniä tällä hetkellä Haapaveden yksiköistä. Tulevaisuudessa olisi tarkoitus kehittää yhtenäisiä toimintatapoja, jotka olisivat mukana yrityksen toiminnassa kaikissa sen yksiköissä. Työryhmän tarkoituksena on lisätä työntekijöiden tietoisuutta neuropsykiatris-ten oireiden kirjosta.

2.2 Aiheen valinta ja lähtökohdat

Saimme idean aiheeseemme työelämän kautta. Nopeasti laskettuna työpaikkaamme sijoite-tuista lapsista noin puolella on jonkinlaisia neuropsykiatrisia oireita, jotka tuovat haasteita niin arjen sujumiseen kuin koulumaailmaan. Useasti vanhan kasvatustavan mukaan on todettu neuropsykiatrisista oireista kärsivän nuoren olevan kuriton, villi tai huonokäyttöinen, mutta nykyään ongelmia pystytään tunnistamaan paremmin ja näkemään syitä sen takana miksi nuori käyttäytyy, miten käyttäytyy.

Lähtökohta neuropsykiatrisen valmennuksen kehittämiseksi työyhteisössämme on hyvä, koska aiheeseen on jo herätty yrityksessämme ja sen kehittämiseen on valmiiksi panostettu. Neuro-psykiatrisia valmentajia on jo valmiiksi yrityksessä, joten osaamista on yrityksen sisällä ja toi-mintatapoja on jo lähdetty työstämään käytännössä. Yritykselle on perustettu neuropsykiatrinen työryhmä, joka koostuu kaikista yrityksen neuropsykiatrisista valmentajista. Neuropsykiatrisen työryhmän perustamisesta on annettu päätös syyskuussa 2020 ja työryhmä on perustettu loka-kuussa 2020 osana opinnäytetyön kokonaisuutta.

2.3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tuotos

Opinnäytetyömme on toiminnallinen. Toimintatutkimuksen tarkoituksena on auttaa työntilaa-jaa yrityksen työnlaadun parantamisessa ja toiminnan kehittämisessä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää yrityksen neuropsykiatrista valmennusta, sekä luoda käsikirja, josta on hyötyä ohjaajille työskennellessä neuropsykiatrisista oireista kärsivien

nuorten kanssa. Opinnäytetyömme tarkoitus on antaa ohjaajille ymmärrystä aiheesta ja helpottaa heidän työtään, mutta tärkeimpänä tavoitteena on se, että asiakkaamme saavat ammattitaitoista ja asiakaslähtöistä hoitoa sekä tukea sijoituksen aikana. Palvelun parantaminen, kilpailukyvyyn parantaminen, koko tiimille ammatillisuuden kehittäminen ja jatkuva kouluttautuminen on tavoitteenamme. Käsikirjan yksi tärkeimmistä tehtävistä on parantaa neuropsykiatrisen valmennuksen tarpeessa olevien nuorten arjen esteettömyyttä. Kiinnitetään huomiota kommunikoinnin, kanssakäymisen, ympäristön ja aistitoiminnan aiheuttamiin esteisiin. Huomioidaan asiakkaat yksilöinä ja hyväksytään erilaisuus osana yhteisöä. (Autismiliitto 2021.)

Opinnäytetyömme tuotoksena syntyy neuropsykiatrisen valmennuksen käsikirja, joka toimii perehdyttämisen työkaluna ja oppimismateriaalina työntekijöillemme. Käsikirja on koottu tiiviissä yhteistyössä moniammatillisen työryhmän ja työnantajan kanssa. Yhteistyö mahdollistaa sen, että työryhmä tulee kuulluksi ja työnantaja antaa vaatimustason sekä laatuksiteerit, joita juuri hänen yrityksensä haluaa kyseiseltä käsikirjalta.

Tutkimustyö kehittää yrityksen toimintaa ja luo sinne erityisosaamista. Erityisosaamista pystytään markkinoimaan yhteistyökumppaneille. Tutkimustyön tuotoksena syntyy yhteinen toimintamalli, jota nepsy-työryhmä kehittää ja asettaa vaatimustason mitä neuropsykiatrisella valmennuksella haetaan yrityksessä.

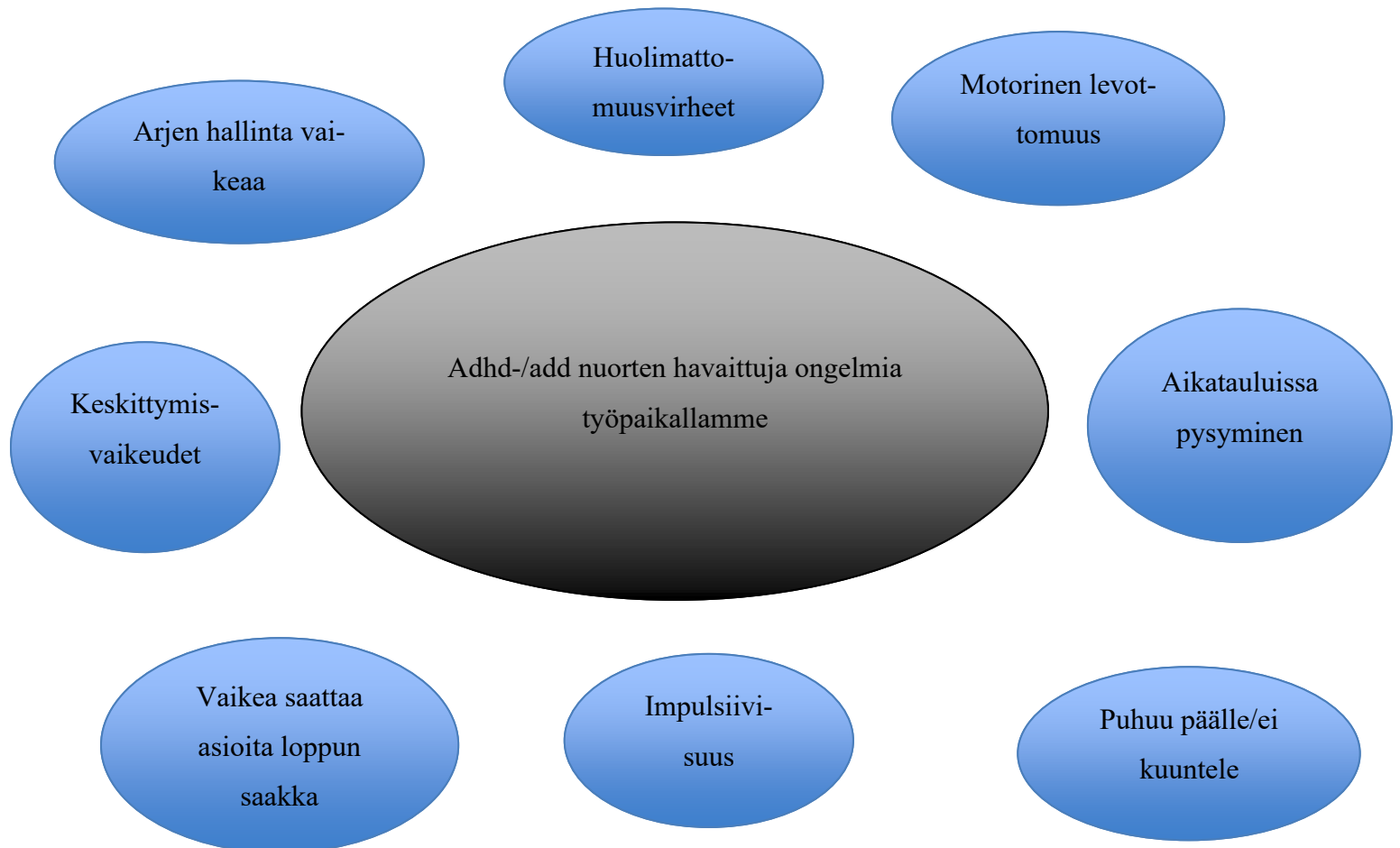
3 NEUROPSYKIATRIA

Neuropsykiatria on oppi niistä psyykkisistä häiriöistä, joita aivojen vaurio tai poikkeava toiminta aiheuttavat mieleen, kognitioon, emotionoihin ja käyttäytymiseen. Kliinisenä alana se ei ole jäsentynyt diagnosoiryhmien mukaan – ei ole olemassa puhtaasti neuropsykiatrisia sairauksia – vaan pikemminkin kyseessä on lähestymistapa, joka painottaa neurobiologisia tekijöitä kuten hermoverkkojen toimintahäiriöitä psykiatristen oireiden taustalla. (Juva, Hublin, Kalska, Korkeila, Sainio, Tani & Vataja, 2011, 17).

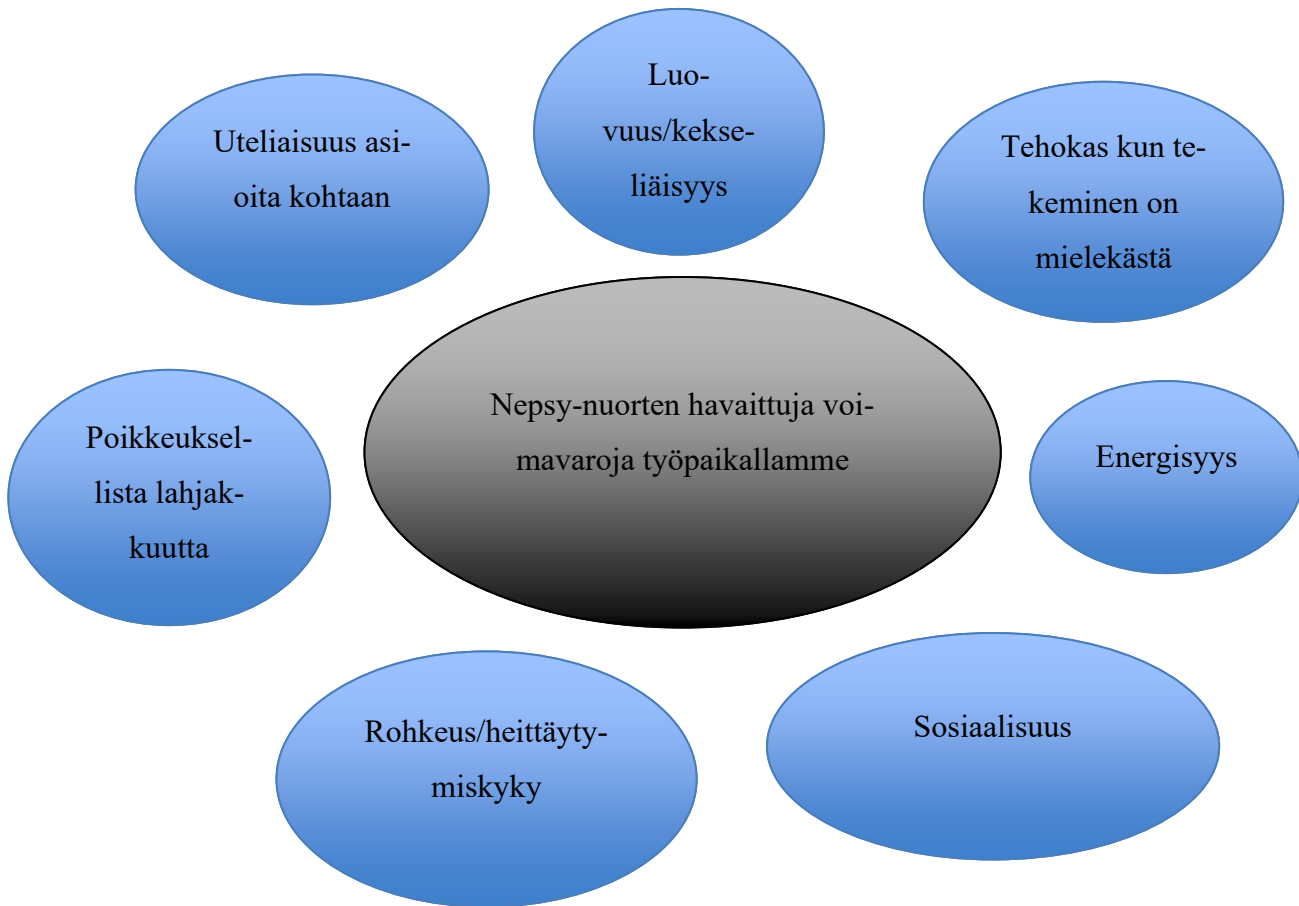
Neuropsykiatrinen terminä viittaa psykiatriseen oireistoon, jolle tyypillistä on neurologinen alkuperä. Neuropsykiatrisista oireista lastensuojelussa yleisimpiä ovat ADD, ADHD ja autismin kirjo. Tämän lisäksi neuropsykiatrisen oireyhtymän alle mahtuu laajasti erilaisia oireita, jotka ovat liitännäisoireita, kuten päihderiippuvuus, aggressiivisuus ja elämän hallinnan ongelmat. Oirekuvien syntyyn voi vaikuttaa kasvuympäristö, perinnölliset tekijät ja vammautuminen. Neuropsykiatriset oireet voivat alkaa myös aikuisiällä. Oireiden syntyminen on monien tekijöiden summa. (Neuropsykiatriset valmentajat sivusto 2021.)

3.1 Neuropsykiatriset oirekuvat

Työpaikakkamme asiakkailta ADHD ja ADD ovat pääsääntöisiä neuropsykiatrisia oirekuvia. Tarkkaavuuden häiriöistä kärsivä nuori on useasti ajautunut ongelmiin koulumaailmassa, koska keskittymiskyky ei ole riittänyt opiskeluun ja apua oman ongelmakentän tunnistamiseen ei ole tullut miltään suunnalta. Useasti ADHD asiakkailta on myös päihdeongelmaa, joka on selitettävissä sillä, että omaa levotonta oloa pyritään helpottamaan erilaisilla päihteillä. Päihteiden vaikutus kiihdyttää ihmisen dopamiinin tuotantoa, joka taas ADHD asiakkailta helpottaa oirekuvaa. ADHD nuoret altistuvat helpommin lieveilmiöille, kuten rikollisuudelle, yliseksuaaliselle käytökselle, rahankäytön holtittomuuteen. Ongelmakenttä voi olla erittäin laaja ja on vaikea lähteä purkamaan tilannetta mistä kaikki juontaa juurensa. ADD asiakkailta oirekuva on hieman toisenlainen kuin ADHD asiakkailta. ADD nuoren on vaikea tarttua mihinkään ja usein nuoria kuvataan haaveilijoiksi. ADD nuori tarvitsee paljon aikuisen tukea kaikkeen toimintaan ja etenkin toiminnan aloittaminen on usein vaikeaa. Mikäli kiinnostuksen kohde on asiakkaalle mieluisa, niin silloin hän saattaa uppoutua toimintaan niin, että unohtaa kaiken ympärillään olevan eikä kykene ottamaan neuvoja vastaan. ADD asiakkailta on ajanhahmottamisen vaikeuksia ja he eivät monesti kykene noudattamaan aikatauluja mitä heille on annettu. Alla esitetyssä kuvassa (kuva 1) on koonti työpaikallamme havaituista ongelmista adhd- ja add nuorilla.

Kuva 1. Kuvion avulla hahmoteltu ADHD ja ADD nuorten ongelmakenttää työpaikallamme.

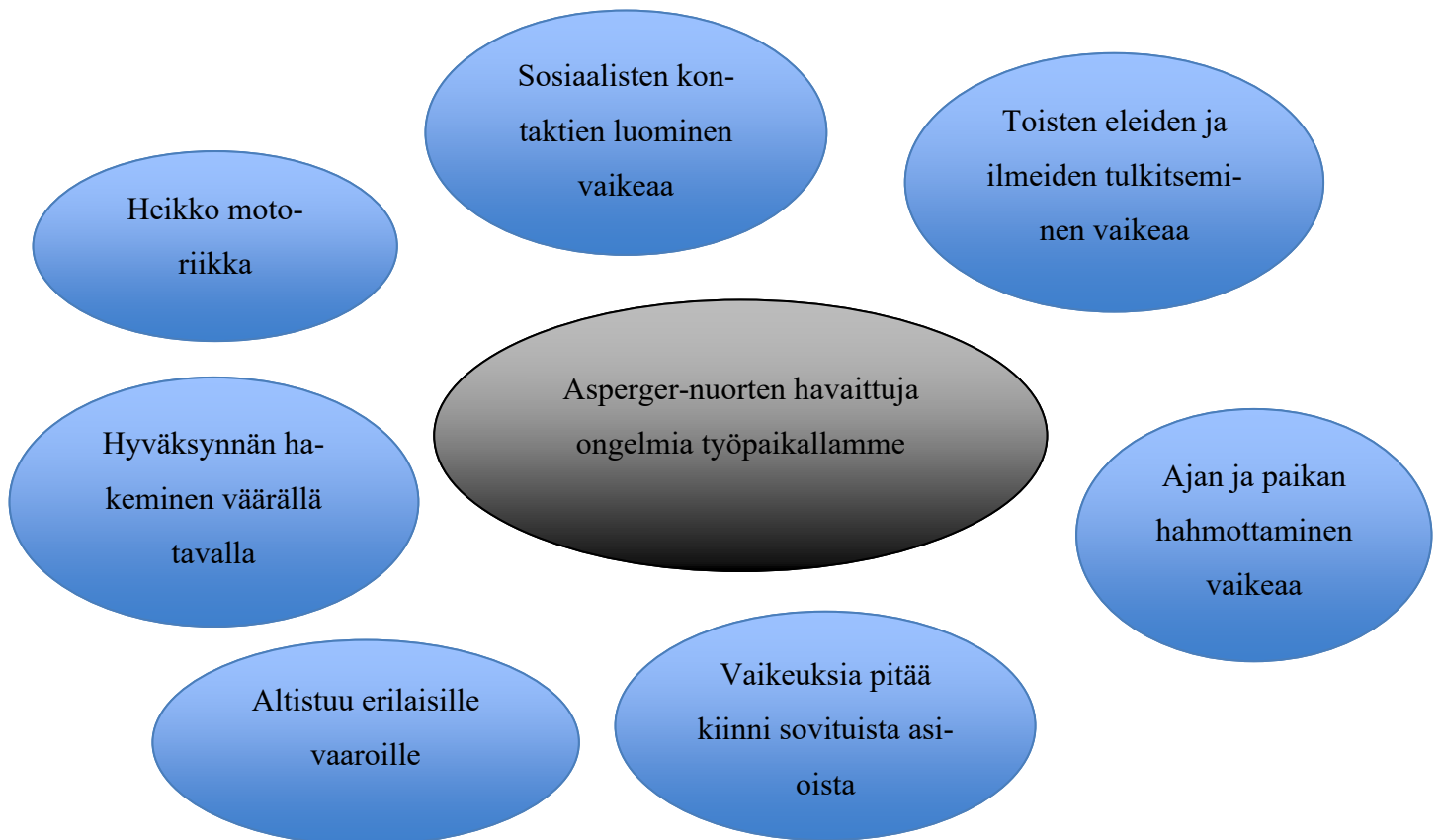
Kuva 2. Nepsy-nuorten voimavarat.

Useasti nepsy-nuorten kohdalla keskitytään liikaa negatiivisten asioiden käsittelyyn, eikä huomata voimavaroja mitä nuorella on. Neuropsykiatrisen valmennuksen yksi tärkeimmistä opeista on, että pienistäkin positiivisista asioista muistetaan nuorelle mainita, jotta nuoren itsetunto kohenee ja nuori saa onnistumisen tunteita. Palaute muokkaa ja eheyttää nuorta. Yllä olevassa kuvassa (kuva 2) on koonti nepsy-nuorilla havaituista voimavaroista työpaikallamme.

Mitä enemmän korostamme Adhd:sta ongelmia ja unohdetaan positiiviset puolet, sitä todennäköisemmin tulee lisää ongelmia, koska itsetunto ja tunne osaamattomuudesta lisääntyy. Jos sen sijaan korostamme positiivisia piirteitä usko itseensä lisääntyy ja se avaa uusia ovia ja oppii käyttämään omia vahvuuksiaan. Näitä voi kutsua ainutlaatuisiksi työkaluiksi, joita opittava hyödyntämään. (Hansen, 2017, 14)

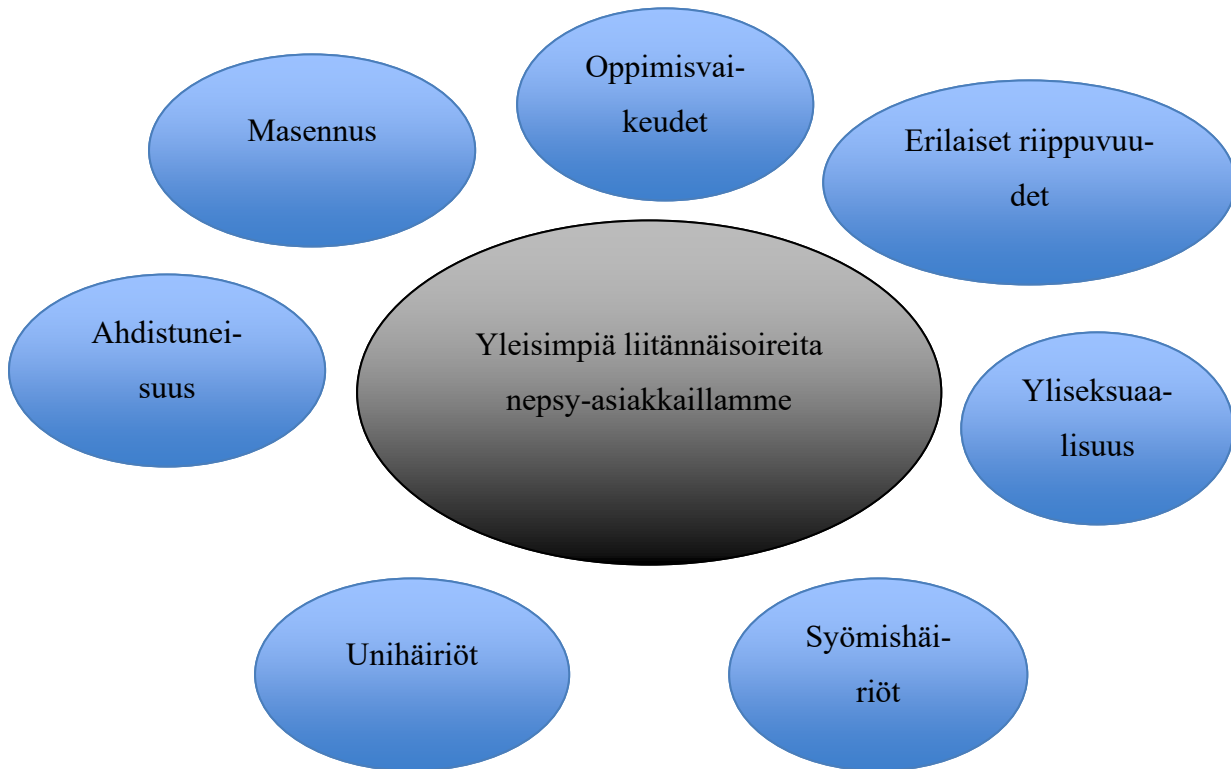
Aspergerin oireyhtymä kuuluu autismin kirjoon. Alla olevassa kuvassa (kuva 3) on koonti asperger-nuorten havaituista ongelmista työpaikallamme. Kyseessä on lahjakas tai normaaliälyinen henkilö, jolla on autismin kirjoon kuuluvia piirteitä, jotka ovat ilmenneet jo varhaisessa

kehityksen vaiheessa. Työpaikallamme sijoituksessa olleilla asperger-nuorilla oirehdinta on ollut hyvin erilaista, joten mitään yksittäisiä yhdistäviä tekijöitä on ollut vaikea löytää. Oirekuvat näyttävät hyvin yksilöllisesti. (Juva 2011, 216)

Kuva 3. Asperger nuorten havaitut ongelmat.

Nepsy-nuorten kohdalla liitännäisoreilu on hyvin yleistä. Hoito- ja kasvatustyöllä pyritään lievittämään oireita tai pääsemään niistä kokonaan eroon. Liitännäisoreilu on täysin yksilökohtaista ja ilmenee monilla eri tavoin riippuen täysin nuoresta. Liitännäisoreilu on hyvin monesti sijoitukselle, koska oireilu on useasti nuoren kasvua ja kehitystä vaarantavaa. Alla olevassa kuvassa (kuva 4) on koonti yleisimmistä liitännäisoreista meidän työpaikallamme nepsy-asiakkailamme.

Kuva 4. Nepsy-asiakkaiden liitännäisoireet.

3.2 Hoito

Perhekodilla laadittavat asiakassuunnitelma, sekä hoito- ja kasvatussuunnitelma ovat virallisia ja pakollisia hoitoon sekä kasvatukseen liittyviä asiakirjoja. Hoito- ja kasvatussuunnitelma toimii lapsen ja nuoren pilkottuna suunnitelmana, johon laaditaan yksityiskohtaiset suunnitelmat miten nuoren hoitoa ja kasvatusta aiotaan toteuttaa käytännössä. Perhekodilla neuropsykiatrisia asiakkaita hoidetaan lääkehoidolla ja terapialuonteisilla keskusteluilla, sekä tukitoimien rakentamisella nuoren arjen hallitsemiseksi. Arjen hallinta ja aikatauluttaminen on tärkeimpiä osia alueita, joilla pystytään helpottamaan neuropsykiatrista oirehdintaa.

Toimimme asiantuntijoina verkostoissa ja pyrimme rakentamaan tukitoimet riittäviksi. Vaikeudet lievittyvät, kun opitaan taitoja ja toimintatapoja. Itsehillintään kiinnitetään erityistä huomiota, omaa käyttäytymistä sopeutetaan ympäristön vaatimuksiin.

Tukitoimien aloittamiseen ei tarvita diagnoosia. Tuen pitää olla mahdollisimman helposti siirrettävissä asiakkaan toimintaympäristöön ja sitä kautta suora vaikutus arjen toimintoihin. Tukitoimia tarvitaan kaikkiin eri toimintaympäristöihin. Esimerkkeinä koulu, koti, harrastukset ja sijaishuolto paikka. Tukitoimet tähtäävät hyvinvoinnin lisääntymiseen.

Asiakkaalla, henkilökunnalla, asiakkaan läheisillä sekä kaikilla yhteistyötahoilla tulee olla tieto asiakkaan oirekuvasta, jotta hänen kanssaan osataan toimia oikein. Ymmärrys oirekuvasta parantaa työnlaatua asiakkaan kanssa. (Jäntti & Savinainen, 2018, 266-267)

3.3 Lääkehoito

Neuropsykiatriisiin oireisiin on olemassa lääkehoitoa. Lääkärit miettivät lääkityksen määräämistä aina yksilökohtaisesti ja kaikilla ei ole neuropsykiatriisiin oireisiin lääkitystä. Lääkehoidolla pyritään lievittämään asiakkaan oirekuvaa ja helpottamaan asiakkaan pärjäämistä arjessa. Tarkkaavaisuushäiriön hoitomuodoista eniten on tutkittu aivojen välittäjäainetoimintaan vaikuttavia lääkkeitä. Fysiologisesti tarkkaavuushäiriön taustalla on se, että aivolohkot eivät tee yhteistyötä keskenään. Lääkityksellä pystytään vaikuttamaan välittäjäaineisiin ja aivolohkojen yhteistyöhön. (Virta 2012, 76)

Kuten monet muutkin lääkkeet, adhd-lääke keksittiin sattumalta. Amerikkalainen lääkäri Charles Bradley hoiti 1930-luvulla ongelmalapsia, joista monet kärsivät kovasta päänsärystä. Hän antoi lapsille särlyn lievitykseen amfetamiinipohjaista Benzdrineä. (Hansen 2017, 145).

Tasapainoinen lääkehoito yhdistettynä asianmukaiseen hoitoon ja kasvatukseen on tuonut hyviä tuloksia myös työpaikallamme. Lääkehoidon toteutuminen on erittäin tärkeää, kun tehdään töitä nepsy-nuorten kanssa. Lääkehoito työpaikallamme luo myös haasteita, koska suuri osa asiakaskunnasta on päihderiippuvaisia. Päihderiippuvainen adhd-nuori usein pyrkii saamaan itselleen sellaisen lääkityksen, jota voi käyttää väärin päihdyttävässä tarkoituksessa. Osa Adhd-lääkkeistä on edelleenkin amfetamiinijohdannaisia, joten väärinkäytön riski on olemassa. Lääkehoidon toteutuksessa tulee ottaa huomioon, että lääke tulee nautittua varmasti oikein. Työpaikallamme on kaikilla työntekijöillä lääkelupakoulutus. Lisäksi lääkkeidenottoon liittyen on tehty tarkka ohjeistus, jota työntekijät noudattavat. Noudatamme erikoissairaanhoidon laatimia hoito-ohjeita esimerkiksi lääkehoidon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Lääkehoidon määrä asiakkaillemme on lisääntynyt vuosien saatossa. Lääkehoidon toteutuminen ja säännöllisyys on erittäin tärkeää hoidon tasapainon saavuttamiseksi. Lääkkeillä selvästi parantava vaikutus ongelmienvälittämisenä.

Työntekijät havainnoivat nuoria jatkuvasti ja miettivät tiimissä myös sitä, että onko asiakkaan lääkehoito tasapainossa. Mikäli huomataan, että lääkkeellä ei ole toivottua vaikutusta nuoreen, niin lääkehoidosta vastaava sairaanhoitaja on yhteydessä erikoissairaanhoidon, jotta lääkitystä

voidaan mahdollisesti muokata. Työntekijöiden täytyy tietää hättävaiikutuksista mitä lääkityksellä saattaa olla. Lisäksi hoitohenkilökunnan täytyy tuntea omat asiakkaat, jotta tiedetään, miten lääkitys on vaikuttanut asiakkaan yleiseen vointiin. Laitoshoidossa olevat nuoret ovat tarkkailussa ympäri vuorokauden hoitohenkilökunnan toimesta. Tarkkailulla pystytään havainnoimaan muuttuvia tekijöitä asiakkaassa ja puuttumaan niihin tarvittaessa. Havainnointi ja kirjaaminen ovat tärkeässä roolissa hoito- ja kasvatustyössä. Myös tiedonkulku eri tahojen kesken on tärkeää. Hoito- ja kasvatushenkilökunta ei tiedä miten asiakas käyttäytyy kotiharjoittelujaksoilla tai koulussa ilman, että yhteistyö näiden tahojen kanssa on toimivaa.

Adhd-lääkkeiden lisäksi työpaikkamme asiakkailla on käytössä aggressiivisuuden ja ärtyneisyyden hoitoon käytettäviä lääkkeitä. Näistä yleisimpiä on risperidon ja aripipratsol. Lisäksi moni nuori kärsii nukahtamisvaikeuksista tai univaikeuksista, jolloin heillä on useasti käytössään melatoniini tai ketipinor. Monen nuoren kohdalla uniongelmista on päästy eroon sijoituksen aikana, kun arjen rytmit on saatu kuntoon. Liikunta, terveellinen ruokavalio ja riittävä lepo ovat tuoneet todella hyviä tuloksia lyhyessäkin ajassa.

Lääkehoito ei yksistään ole riittävä hoitomuoto kenenkään asiakkaan kohdalla. Lääkehoidon rinnalle on järjestettävä tarpeenmukaiset psykososiaaliset hoito- ja tukitoimet. Näillä tarkoitetaan sijaishuoltopaikan ulkopuolisia yhteistyökumppaneita, kuten perheneuvolaa, terapiaa, sensomotorista terapiaa, mielenterveyspalveluita, A-klinikkaa tai erikoissairaanhoidoa. Tärkeää on, että sijaishuoltopaikka kartoittaa tarpeen asiakaskohtaisesti kyseisille palveluille. (Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto 2021.)

3.4 Liikunnan merkitys hoidossa

Liikunnan merkitys adhd-oireisilla: Monet adhd-nuoret kärsivät levottomuudesta ja ahdistuksesta. Keskittymisen vaikeudet voivat johtua levottomuudesta, jolloin asioita jää huomioimatta ja toimintakyky heikkenee. Adhd-oireisilla kuluu yleensä paljon energiaa päivästä selviämiseen. Liikunta vaikuttaa levottomuuteen kahdella tavalla. ensimmäiseksi se parantaa keskittymiskykyä, mikä vähentää levottomuutta. toiseksi liikunta vähentää levottomuutta ja ahdistuneisuutta suoraan. Fyysinen aktiivisuus nostaa aivojen dopamiinitasoa ja näin keskittyminen paranee. Adhd-nuorille liikunta on erityisen tärkeää. (Hansen, 2017, 130-131)

Perhekodilla pyritään aktiiviseen arkeen, jolloin nuoret pääsevät liikkumaan omien mielenkiinnon kohteidensa mukaan. Liikunta on osoittautunut hyväksi Adhd-nuorten hoitomuodoksi. Yleensä liikunnalla on suora yhteys arjen toimivuuteen, unen saantiin, ravintoon ja tärkeimpänä

energia on suunnattu olennaiseen tekemiseen. Näin energia ei purkautu väärällä tavalla yhteisössä. Liikunta lisää nuoren kiinnostusta omasta hyvinvoinnista ja vaikutus kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin on erittäin merkittävä.

Työpaikallamme on ollut käytössä jo 2000-luvun alkupuolelta toimintamalli, jossa liikunnalla on ollut iso merkitys. Perhekoti on tehnyt yhteistyötä paljon paikallisten urheiluseurojen kanssa, jotta asiakkaat ovat päässeet sisään urheiluseurojen toimintaan. Urheiluseuroilla on oma arvomaailmansa, joka tukee nuorta oikeaan suuntaan ja auttaa nuorta kiinnittymään yhteiskuntaan. Harrastuksien myötä nuoren sosiaalinen verkosto laajenee.

Perhekodilla on viikoittaisia yhteisiä harrastuksia, joihin nuoria kannustetaan osallistumaan. Jääkiekko, jalkapallo, salibandy, kuntonyrkkeily, kuntosali ja lenkkeily kuuluvat viikoittain työpaikkamme harrastuksiin. Nuori voi osallistua yhteisiin harrastuksiin matalalla kynnyksellä ja oman taitotason mukaisesti. Keneltäkään ei odoteta mitään lähtötasoa, vaan nuori voi tehdä suoritteita oman taitotasonsa mukaisesti ja ilmapiirin tulee olla kannustava.

Neuropsykiatrisista oireista kärsivillä on dopamiinin tuotannossa vajavuutta ja aivojen välittäjäaineet eivät kuljeta dopamiinia normaaliin tapaan. Lääkityksellä pystytään nostamaan ihmisen dopamiinitasoa, mutta on olemassa myös luonnollinen keino, jolla dopamiinin tuotanto saadaan kohoamaan. Luonnollinen lääke neuropsykiatrisiin haasteisiin on liikunta. Liikunta lisää luonnollisella tavalla ihmisen dopamiinintuotantoa. (Liike jatkuu-tieto tukee-hanke)

Liikunnan vaikutus nuoriin on moniasteinen. Yhteisöllisyys, energian purkaminen, tiimityöskentely, yhdessä tekeminen ja onnistumisen kokemusten saaminen ovat tuoneet erittäin hyviä tuloksia nuorten kanssa. Aggressiivisuuden väheneminen, unen laadun paraneminen, sosiaalisten taitojen karttuminen, itsetunnon paraneminen ja ahdistuneisuuden helpottuminen. Lisäksi on huomattu, että mikäli nuorella on ongelmallisuutta motoriikan kanssa, liikunta on kehittänyt tätä osa-aluetta huomattavasti.

,

Kuva 5. Ravinnon, liikunnan ja levon suhde. <https://www.nuorteneelama.fi/elavaa-elamaa/hyvinyvointi-ja-terveys/liikunta-2007>

Nuorille tarjotaan mahdollisuus osallistua yhteisiin harrastuksiin ja lisäksi heille annetaan mahdollisuus yksilöharrastuksiin, mikäli nuori haluaa aloittaa jonkun uuden harrastuksen.

3.5 Toiminnan ohjaus

Juusolan (2018, 167.) mukaan toiminnan ohjauksessa tarvitaan arjen suunnittelun lisäksi koordinoitua ja kontrollia. Toiminnan ohjauksella hallitaan aloitteellisuutta, kyvykkyyttä suunnitella asioita ja siirtyä toiminnasta toiseen, impulssien hallintaa ja tunteiden säätelyä. Lisäksi sillä tavoitellaan itsetarkkailua, organisointikykyä ja työmuistin mahdollisimman toimivaa käyttöä. Nepsy-asiakkailta on usein Juusolan mukaan haastavaa suunnitella omaa elämää tai pitää suunnitelmista kiinni, kysyä tai vastaanottaa palautetta, muuttaa omaa toimintaa tai tehdä strategioita.

Priorisointi eli asioiden laittaminen tärkeysjärjestykseen tuottaa monille ADHD:sta kärsiville harmaita hiuksia. ADHD-asiakkailta on vaikeuksia hahmottaa mikä on kulloinkin tärkeää ja siksi asioiden laittaminen tärkeysjärjestykseen tuottaa vaikeuksia. Työpaikallamme toiminnan-ohjaus lähtee liikkeelle arjen aikataulutuksella ja rytmien säännöllisyydellä. Joka päivä noudatetaan tarkkaa aikataulua ruokailujen, iltatoimien, nukkumaan menon, heräämisen, peliaikojen

ja kouluun lähdön osalta. Muuttuvissa tilanteissa ennakoidaan hyvissä ajoin, jolloin nuori suhtautuu muutokseen paremmin ja luontevammin. Seuraava tuki nuorelle on oma viikko-ohjelma, jossa on hahmoteltu miten päivät rakentuvat omien menojen suhteen. Viikko-ohjelma on myös aikataulutettu, jotta nuori oppii aikataulujen hallintaa. Tämän jälkeen tehdään pilkottuja suunnitelmia nuoren tarpeiden mukaan. Esimerkiksi huoneiden siivous, henkilökohtainen hygienia, harrastukset, matkustelut, ja puuhastelut. Arjen rutiinit luovat turvallisuutta nuorelle, kun nuori tietää mitä seuraavaksi tulee tapahtumaan. Tästä syystä on työpaikallamme tärkeää, että tietyt asiat tapahtuvat joka päivä samaan aikaan. Ruokailut, aamutoimet, iltatoimet, harrastukset ja läksyjen tekeminen tapahtuu joka päivä samaan aikaan. (Virta, 2012, 124.)

Teemme nepsy-työryhmän kanssa havaintoja mikä toimii ja mikä ei. Tämän jälkeen otamme nuoren mukaan tekemään tukitoimia koskevaa suunnitelmaa, jossa pyrimme positiivisen ja ratkaisukeskeisen toiminnan kautta saamaan nuoren kiinnostumaan ja motivoitumaan häntä itseään koskevista asioista. Laadimme myös henkilöstölle seuranta-asiakirjoja mihin merkitään toteutumia. Myös nuorelle annetaan omaan huoneeseen esimerkiksi tarrataulu, johon tulee päiväkohtaisia onnistumiseen liittyviä tarroja.

Nuoren kanssa tehdään yhdessä päivittäin arjen hallintaan liittyviä askareita. Emme tee puolesta vaan tuemme, opastamme ja olemme kannustavia aikuisia. Myös pitkäjänteisyys on erityisen tärkeää nepsy- nuorten kanssa työskentelyssä. Nuori tarvitsee paljon toistoja ja strukturoitua arkea kehittyäkseen. Vaatimustaso on asetettava nuoren lähtötason mukaan. Perhekodilla on selkeä jatkumo. Yleensä perhekodilta siirrytään itsenäistymistä tukevaan asumiseen, jolloin tuen täytyy jatkua ja ymmärtää muuttuvan arjen haasteet, kun vastuu ja vapaus kasvaa. Toiminnan ohjauksessa otettava huomioon myös nuoren liitännäisoireilu esimerkiksi käytöshäiriö, päihdeongelma tai masennus, jolloin toiminnassa on oltava mukana opettelua ryhmätilanteista, päihdekasvatuksesta tai sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Myös muun perhekodin yhteisön on hyvä tietää erilaisuudesta, jotta nuoret ottaisivat toiset huomioon yhteisönjäseninä ja kaikki kuuluisivat porukkaan. Nuoren vahvuuksia vahvistetaan ja korostetaan toiminnan ohjauksessa, jotta minä- käsitys muuttuisi positiiviseen suuntaan. Toiminnan ohjauksessa otettava huomioon useita seikkoja, koska taantuminen arjenhallinnassa voi enteillä muista ongelmista, jotka täytyy saada selvitettyä ja ratkottua.

Toiminnan ohjauksessa tärkeää huomioida arjen esteiden poistaminen. Osalla asiakkailta saatavaa olla aistiyliherkkyyttä, jolloin on tärkeää ottaa tiettyjä asioita huomioon toiminnan suunnit-

telussa. Häiritsevien äänien poistaminen ja valaistuksen huomioon ottaminen ovat toimenpiteitä, jotka parantavat fyysistä esteettömyyttä. Tarvittaessa voidaan käyttää apuvälineitä esteettömyyden parantamiseksi. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kuulosuojaimet, jos kyseessä on nuori, joka kärsii ääniyliherkkyydestä tai vaikkapa aurinkolasien käyttö, mikäli ongelma liittyy liialliseen valaistukseen. Totuttautuminen on myös yksi hyväksi todettu keino. Mikäli mennään asiakkaan kanssa hänelle vieraaseen ympäristöön, niin varataan siihen aikaa ja mennään paikalle jo aikaisemmin, jotta asiakkaalla on aikaa totuttautua kyseiseen ympäristöön. Motorisen levottomuuden helpottamiseksi hyviä apukeinoja ovat erilaiset stressipallot, joita asiakas voi puristella ja hypistellä käsissään. Asiakkaiden kanssa, jotka ovat hakeneet helpotusta oloonsa viiltelyn kautta olemme työpaikallamme kokeilleet tähän apukeinoina tulisien karkkien syöntiä tai chilin syöntiä, sekä kuminauhan asettamista ”rannekkeeksi” ranteeseen. Viiltelyn taustalla voi olla usein tarve tuntea jotain, jolloin edellä mainitut apukeinot voivat tarjota avun tähän ja silloin tarvetta viiltelylle ei ole. (Autismiliitto 2021.)

Sosiaalista esteettömyyttä voidaan parantaa sillä, että edetään keskusteluissa asiakkaan oman voinnin ja jaksamisen mukaan. Rytmitetään keskusteluja, eikä lähdetä pakottamaan asiakasta keskusteluihin. Vuorovaikutuksessa voi käyttää viittomia, kirjoitusta ja kuvia apuna sekä tukena. Sosiaaliseen esteettömyyteen pystytään vaikuttamaan luomalla yhteisöön avoin ja lämmin ilmapiiri, jossa asiakkaan ei tarvitse pelätä syrjäytymistä, kiusatuksi tulemistä tai väheksymistä. Asiakas kokee olevansa osa yhteisöä tasavertaisena jäsenenä.

3.6 Dialoginen kohtaaminen

Työpaikallamme dialoginen kohtaaminen on erittäin tärkeää. Alla olevassa kuvassa (kuva 5) on koottu havaintojamme mitkä asiat kuuluvat hyvään vuorovaikutukseen. Työntekijöiltämme vaadimme hyvää ja arvostavaa vuorovaikutusta nuorten kanssa. Tärkeää on tunnetason yhteys. Toimija on kohtaamisessa läsnä ihmisenä ja ammattilaisena, joka käyttää ammatillista osaamistaan tukeakseen parhaalla mahdollisella tavalla kasvua ja hyvinvointia. Omaohjaajalle ja ohjattavalle pyritään luomaan luottamuksellinen suhde, jossa nuoren on turvallista kertoa omista asioistaan. Ongelmakohtiin pureudutaan yhdessä nuoren kanssa ja yritetään löytää ongelmiin ratkaisuja. Kun nuori pääsee itse vaikuttamaan asioihin ja tulee kuulluksi, niin silloin sitoutuminen yhdessä asetettuihin tavoitteisiin on tehokkaampaa. Neuropsykiatrisen oirekuvan omaava nuori tarvitsee aikuisen läsnäoloa ja ohjausta huomattavan paljon. Tuki täytyy olla konkreettista, jolloin aikuinen on aina nuoren saatavilla. Työntekijän tulee osata tulkita milloin

nuorella olisi otollinen hetki vuorovaikutukseen ja työntekijän tulee olla välillä aloitteellinen keskusteluissa. (Nivala & Ryyänen, 2019, 190-191.)

Kuva 6. Toimiva vuorovaikutus. (Berggren & Hämäläinen, 2018, 111-112.)

Ihminen saa voimaa siitä, että lähimmäinen arvostaa häntä. Samalla tavalla asiakaskin tarvitsee tunteen ammattilaisen arvostuksesta. Arvostuksen kokemuksen kautta luottamus ja yhteistyösuhde asiakkaan ja ammattilaisen välillä syntyy, minkä jälkeen voidaan löytää ratkaisuja hankaliinkin elämäntilanteisiin.

Vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa tulee ottaa huomioon asiakkaan kehitystaso. Kaikkien asiakkaiden kanssa ei toimi samat keinot, vaan ohjaajan pitää pystyä muokkautumaan keskusteluihin asiakkaan mukaan. Kysymysten laatiminen ja esittämistapa on tärkeää. Toimivin tapa on esittää lyhyitä ja selkeitä kysymyksiä, jotka asiakas pystyy helposti sisäistämään ja niihin vastaamaan. Kun ohjaaja on vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa, tulee hänen myös miettiä tarkkaan omaa sanantonta viestintäänsä ja elekieltään. Eleillä ja ilmeillä on suuri vaikutus siihen, miten vuorovaikutus asiakkaan kanssa onnistuu ja mihin suuntaan keskustelu etenee. Lapsen kohtaaminen on rakennettava lasten maailmaa ja kehitystä ymmärtäen ja kunnioittaen. Lapsen yksilölliset valmiudet on otettava huomioon ja hänelle on mahdollistettava tavat kertoa itseään koskevista asioista ikään sopivalla tavalla. Kohtaamiseen täytyy varata aikaa ja luottamusta

aikuiseen on rakennettava kiireettömästi, lämmöllä ja pakotta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021.)

Lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevällä ammattilaisella on oltava asiakasta kohtaan kunnioittava, kiinnostunut ja myötätuntoinen asenne. Sen avulla hän ja asiakas voivat käydä kuuntelevaa keskustelua ja ratkaista ongelmia luovasti. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2021.)

3.7 Ratkaisukeskeinen työote

Nuori rakentaa omaa minä- kuvaa siitä palautteesta, jota hän aikuisilta saa. On tärkeää millaista, palautetta nuorelle annetaan, jotta nuoren itsetunto vahvistuu. Työpaikallamme pyritään siihen, että ohjaajilla ei olisi ennakkoluuloja nuorta kohtaan hänen historiansa, diagnoosien, perhesuhteiden, uskonnollisen taustan tai minkään muun tekijän vuoksi. Annetaan nuorelle reilu mahdollisuus lähteä rakentamaan elämää puhtaalta pöydältä. Työntekijän pitää muistaa oma roolinsa työskentelyssä. Työntekijä voi olla kasvatustalon ammattilainen, mutta nuori itse on oman elämänsä asiantuntija, joka tietää itsestään eniten. Työntekijä ei voi lähteä liikaa neuvomaan ja kertomaan omia mielipiteitään faktana. Kohdataan nuori kunnioittavasti ja pyritään vuorovaikutuksessa nuoren kanssa löytämään ratkaisuja ongelmiin. (Juusola, 2012, 149-151.)

Työpaikallamme on tärkeää puuttua ongelmakohtiin ja ei-toivottuun käytökseen. Konflikteja tulee arjessa väistämättä. Konfliktien selvittämiseen täytyy olla valmius ja niihin pitää puuttua. Konfliktin jälkeen on yleensä otollisin aika herättää nuoren sisäinen motivaatio. Ennakoinnilla sekä tunnetaitoja, ongelmaratkaisukykyä ja ajattelun taitoa vahvistamalla voimme vähentää konflikteja ja ajattelun taitoa vahvistamalla voimme vähentää konfliktien määrää. Työpaikallamme on toimintamallit ja säännöt, joiden tarkoitus on opettaa nuorille elämänhallintaa. Toimintamalleista ja säännöistä kiinnipitäminen on jokaisen työntekijän vastuulla, jotta toivottua tulosta voidaan saada aikaiseksi. Nuorella on turvallinen ja helppo olo, kun toimintamallit ja säännöt ovat samat aina. (Troger, 2020, 201.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Kyselytutkimus

Kyselytutkimuksessa on erilaisia vaihtoehtoja toteuttaa kysely. Kyselyn muoto voi vaihdella tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. Kyselyyn vastaaminen voi tapahtua valvotusti tai vapaasti ilman valvontaa. Kysymysten muotoilussa tulee olla huolellinen, sillä ne luovat perustan onnistumiselle. Kysymykset eivät voi olla johdattelevia, jotta kyselyn tulos ei vääristy. Pehdyttämisen kyselyn vastaajalle pitää olla hyvä, jotta vastaaja tietää mitä kyselyllä haetaan. Kyselyä varten tulee olla ongelma tai tutkimuskohde, joka halutaan ratkaista ja johon pyritään löytämään vastauksia. (Aaltola&Valli, 2007, 102-103.)

Tekemässämme kyselytutkimuksessamme emme käyttäneet taustakysymyksiä, vaan valitsimme anonyymien vastaustavan, jolla pyrimme saamaan mahdollisimman rehellisiä vastauksia. Taustakysymykset eivät olisi tuoneet muutenkaan mitään lisäarvoa tekemäämme kyselyyn. Kyselyssä pyrittiin ottamaan huomioon ne nuoret joilla on vaikeuksia suoriutua pitkistä kyselyistä. Tästä syystä kyselymme oli hyvin pelkistetty, jotta nuori osaa niihin vastata ja hänellä ei kulu vastaamiseen liian pitkää aikaa, jotta mielenkiinto säilyy koko kyselyn ajan. Lomakkeen pituutta kannattaa aina miettiä huolellisesti. Liian pitkä lomake saa vastaajan luopumaan vastaamisesta. Olemme avanneet kyselyn tärkeyttä ja taustaa nuorille. Ohjeistaminen ja pehdyttämisen tapahtui suullisesti kaikkien kyselyyn vastaajien ollessa paikalla. Nuoret saivat kyselylomakkeet itselleen ja täyttivät sen kaikessa rauhassa omaan tahtiin. Nuoret palauttivat täytetyn kyselylomakkeen palautuslaatikkoon. Nuorille on painotettu ennen kyselyyn vastaamista, että kyselyn tarkoituksena on kehittää toimintaa ja juuri hänen vastauksellaan on merkitystä, jotta yksilön ääni tulee kuuluviin. Tämä on motivoinut nuoria vastaamaan kyselyyn mahdollisimman rehellisesti ja ajatuksen kanssa. (Aaltola, 2007, 104.)

Nuorille tehty kyselylomake oli täysin strukturoitu. Kyselyssämme käytimme valmiita vastausvaihtoehtoja. Valmiit vastausvaihtoehdot helpottivat saadun aineiston analysointia. Valmiilla vastausvaihtoehdoilla haluttiin helpottaa nuorten vastaamista kyselyyn. (Nuorten kyselylomake, liite 1.)

Ohjaajille suunnattu kyselylomake oli puolistrukturoitu (liite 2). Ohjaajille on yhteisessä tilaisuudessa esitelty kyselylomake. Informaatiolla on motivoitu ohjaajia kyselyyn

vastaamiseen ja kerrottu mitä kyselyllä haetaan. Painotettu ohjaajia vastaamaan kyselyyn mahdollisimman rehellisesti, jotta yrityksen toimintaa voidaan kehittää kyselyn pohjalta.

4.2 Havainnointi

Tutkimustyössämme olemme käyttäneet yhtenä menetelmänä havainnointia. Havainnointi on ollut tietoista tarkkailua niin nuoria kuin ohjaajiakin kohtaan. Havainnoinnilla olemme halunneet tietoa siitä miten ohjaajat työvuoronsa aikana kohtaavat nuoria ja kuinka he ohjaavat nuoria toimimaan halutulla tavalla. Havainnoinnilla pyrittiin saamaan selville nuorten toiminnan ohjauksen tarve todellisuudessa. Tehdyt kyselyt ja niiden tulokset antoivat käsityksen siitä, että nuorten toiminnan ohjaus ei vaadi toimenpiteitä ja asiat ovat todella hyvällä tasolla. Havainnoinnin perusteella näimme kuitenkin tarvetta toiminnan ohjauksen lisäämiselle.

Olemme käyttäneet aktivoivaa osallistuvaa havainnointia, jossa lähtökohtana on tutkijan läheinen työskentely tutkimuskohteen jäsenten kanssa. Tutkija ja tutkittavat yhdessä korjaavat toimintaansa. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että olemme yhdessä nepsy-työryhmän jäsenten kanssa korjanneet toimintaa. Nuori on osallistettu häntä koskeviin asioihin ottamalla nuori mukaan keskusteluihin ja käymällä läpi kehityskohteita, joita havainnoilla on saatu tietoon. Kohderyhmän kanssa on oltu aktiivisesti vuorovaikutuksessa, jotta kehittämistarpeet tunnistetaan ja niihin voidaan hakea ratkaisua. Nuori halutaan saada aktiiviseksi ja kiinnostuneeksi omista asioistaan, jotta sisäinen motivaatio heräisi ja nuori alkaisi itse tutkimaan omaa toimintaansa. (Vilka, 2006, 47.)

4.3 Tutkimustyön eettisyys

Lähtökohtana tutkimustyöllemme on ollut, että työstämme ei aiheudu haittaa tai vahinkoa kenellekään osapuolelle. Olemme halunneet, että tutkimustyömme ei vahingoita työn tilaajan toimintaa, eikä tutkimustyö aiheuta vahinkoa myöskään kohteina olleille asiakkaille tai ohjaajille. Tutkimustyössämme olemme ottaneet huomioon asiakkaiden itsemääräämisoikeuden ja tietosuojan. Olemme kertoneet asiakkaille kyselytutkimusta tehdessämme, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja jokainen saa itse päättää osallistuuko tutkimukseen. Tietojen käsittelyssä olemme ottaneet huomioon tietosuojan, jotta kenenkään henkilöllisyys ei paljastu tutkimustyötä tehdessä. Saamamme kyselytutkimuksen vastaukset hävitämme asianmukaisesti, kun kyselytulokset on analysoitu. (Kuula, 2006, 34-35.)

Olemme pyrkineet olemaan huolellisia etsiessämme ja tulkitessamme tietoa, jotta jo tehtyjen tutkimustöiden tuloksia ei ole vääristelty. Omassa tutkimustyössämme olemme noudattaneet tarkkuutta, rehellisyyttä ja luottamuksellisuutta. Olemme panostaneet siihen, että tulokset joita olemme saaneet ovat olleet luotettavia ja todenmukaisia.

4.4 Aineistonkeruu

Eskolan (1998,15.) mukaan laadullisella aineistolla tarkoitetaan yksinkertaisimmillaan aineistoa, joka on tekstiä. Aineisto voi syntyä tutkijasta riippuen tai riippumatta. Esimerkkeinä haastattelut, havainnoinnit, kyselyt, päiväkirjat, omaelämäkerrat ja kirjeet. Kaikki kirjallinen, kuvallinen aineisto tai äänimateriaalit.

Aineistonkeruu tapahtui opinnäytetyötämme varten hyvin pitkälti tutustumalla alan kirjallisuuteen, tekemällä kyselyt henkilökunnalle ja asiakkaille, sekä havainnoimalla toimintaa työympäristössämme.

Tutkiessamme neuropsykiatrista valmennusta ja sen kehitystä Nevalanmäen Perhekodit Oy:n yksiköissä halusimme päästä käsitykseen siitä, että mikä on yrityksen nykytilanne neuropsykiatrisen valmennuksen suhteen ja mikä on ohjaajien lähtötaso, jotta tiedämme mihin osa-alueisiin ohjaajat kokevat tarvitsevansa tukea ja ohjausta. Lisäksi keräsimme kyselyillä tietoa asiakailta heidän näkemyksestään liittyen heidän sijoitukseen. Tarkoituksenamme oli kartoittaa mikä on yrityksen nykytilanne hoidon ja kasvatuksen osalta. Mihin osa-alueisiin nuoret mahdollisesti haluisivat kehitystä ja mihin osa-alueisiin he ovat jo tyytyväisiä.

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja olemme käyttäneet siinä laadulliseen tutkimukseen soveltuvia menetelmiä. Tutkimme myös yrityksen vanhoja toimintatapoja ja peilasimme niitä nykyaikaiseen toimintaan. Yrityksen historian ja vanhojen toimintatapojen tiedostaminen on tärkeää, jotta voidaan kehittää toimintaa. Vanhojen toimintatapojen tutkiminen on tapahtunut opinnäytetyön tekijöiden muistiin perustuvien havaintojen kautta. Molempien pitkät työurat kyseisessä yrityksessä ovat luoneet hyvän pohjan tarkastella toimintaa pidemmältä aikaväliltä.

Tutkimustyön eteneminen jatkui tutustumalla opinnäytetyössämme käsiteltävään aiheeseen eli neuropsykiatriseen valmennukseen. Käytimme tässä osiossa jonkin verran jo valmiiksi meillä

olevaa tietoa aiheesta. Keskustelimme aihepiiristä ja siitä mitä kaikkea aihepiirin ympärille rakentuu. Eniten tietoa tutkimustamme varten saimme kuitenkin alan kirjallisuudesta. Perehdyimme useaan aihetta käsittelevään kirjalliseen tuotokseen, jotta tietotaitomme neuropsykiatrisesta valmennuksesta olisi mahdollisimman laaja.

Teetimme opinnäytetyötämme varten kaksi erillistä alkukartoitus kysymyspohjaa, jotka liitetään osaksi opinnäytetyötä. Henkilökunnalle tehdyssä kyselyssä tarkoituksenamme oli kartoittaa henkilökunnan näkemystä yrityksen nykytilasta neuropsykiatriseen valmennukseen liittyen, sekä selvittää heidän omaa, tietotasoa aiheeseen peilattuna. Kyselystä saatua tietoa pystyimme käyttämään myös neuropsykiatrisen valmennuksen käsikirjaan ja opinnäytetyöhön, jonka työpaikallamme teimme. Tarkastelemme kartoituksen jakaumia, josta saamme alkukartoitusta varten tietoa nepsy osaamisesta ja kiinnostuksesta yrityksessämme. Kyselyn vastaajamäärä oli pieni ja käymme läpi sitä kappaleessa 5 tulokset. Tarkoitus on tarkastella lukuja, jotka antavat suuntaa opinnäytetyölle. Alkukartoitus on yksi osa kokonaisuutta.

Vilka (2021, 34.) kehoittaa harkitsemaan toiminnallisessa opinnäytetyössä osallistamaan kohderyhmää toiminnallisen osuuden kehittämiseen tiedon tuottajina tai palautteen antajina. Tässä opinnäytetyössä nuoret ovat olleet keskeisiä tiedon lähteitä. Sijaishuollon asiakkaille teetettiin alkukartoituskysely, jossa haluttiin kartoittaa nuoren mielipidettä hänen, hoitoon ja kasvatukseen liittyen. Kokevatko asiakkaat saavansa riittävästi apua ja tukea pärjäämiseen neuropsykiatristen haasteiden kanssa. Kyselystä saatua tietoa pystyimme käyttämään hyväksi neuropsykiatrisen valmennuksen kokonaisvaltaisessa huomioimisessa. Nuorten kokemus tuesta ja sen määrästä on erittäin tärkeää tietoa. Toinen tärkeä kokonaisuus on lääkehoito ja sen toimivuus nuoren näkemyksen perusteella. Alkukartoitus antaa tietoa nuoren omasta tilasta. Kyselyihin vastaaminen tapahtui anonymisti niin työntekijöiden kuin nuortenkin osalta. Tällä tavalla voimme saavamme mahdollisimman rehellisiä vastauksia kyselyymme. Kyselyymme saimme hyvin vastauksia. Sijaishuollon asiakkaistamme n.90 prosenttia vastasi kyselyyn ja kasvatuksessa mukana olevasta henkilökunnasta vastausprosentti oli n.80 prosenttia. Korkeat vastausprosentit nostivat kyselyn arvoa, koska suurin osa ohjaajista ja nuorista tuli kuulluksi. Kyselyissä kävi hyvin ilmi se, että henkilökunta toivoi enemmän tietoa aiheeseen liittyen ja usea työntekijä koki, että heidän tietotasonsa, ei ole riittävällä tasolla. Työntekijät kokivat, että tietotaitoa yrityksessä on saatavilla, mutta tällä hetkellä se keskittyy lähinnä nepsy-työryhmään ja

niihin henkilöihin, jotka ovat suorittaneet neuropsykiatrisen valmentajan koulutuksen. Henkilökunnan toiveena oli, että tietoa jaettaisiin enemmän ja koulutettaisiin koko henkilökuntaa, jotta toimintamallit yhtenäistyisivät.

Mitä lähempänä opinnäytetyöntekijänä olet tutkimuskohdettasi aineiston kokoamisessa, sitä enemmän sinun pitää myös pohtia luottamusta, joka vallitsee osapuolten välillä. Luottamuksen puute vaikuttaa aineiston laatuun heikentävästi ja näkyy ihmisten varauksellisuutena, salailuna ja varovaisuutena osallistua tutkimuksen tai kehittämisen käytäntöihin. (Vilka, 2021, 200.)

Sijaishuollon asiakkaille tehty kysely oli pelkistetty ja siinä oli annettu vastausvaihtoehdot. Päädyimme vastausvaihtoehtojen antamiseen, koska asiakaskunta koostuu pääosin nepsy-nuorista, joten vastaaminen liian monimutkaiseen kyselyihin voisi olla haastavaa, eikä näin ollen saataisi tietoa mitä kyselyllä haetaan. Asiakaskunta oli pääosin tyytyväinen heille tarjottuun hoitoon ja kasvatukseen. Parhaana keinona neuropsykiatristen haasteiden kanssa pärjäämiseen moni koki riittävän liikunnan harrastamisen. Asiakkaat kokivat, että Nevalanmäen Perhekodit Oy on tarjonnut heille riittävästi liikunnallisia aktiviteetteja ja siitä on ollut apu heidän oireiluunsa.

Yhtenä aineistonkeruun menetelmänä käytimme havainnointia. Havainnointia tehtiin työvuorojemme aikana. Havainnoinnin kohteena olivat ohjaajat sekä nuoret. Lähtökohtana havainnoinnissamme oli, että olemme lähellä kohteita, joista halusimme informaatiota saada. Havaittujen asioiden käsittely tapahtui tilanteiden jälkeen, jolloin havainnoinnin kohteen kanssa kävimme tilanteen läpi ja mietimme mitkä asiat olivat onnistuneet ja mitä asioita voisi mahdollisesti tehdä toisin jatkossa. Toimintaa pyrittiin palautteen perusteella ajamaan neuropsykiatrisen valmennuksen oppien mukaiseen suuntaan. Tutkija pyrkii saavuttamaan yhdessä kohdeyhteisön kanssa asetetut tavoitteet ja päämäärät. Saavuttamamme tavoitteet ja päämäärät arvioidaan vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa. (Vilka, 2006, 47.)

Nuorten kohdalla havainnointi keskittyi itseohjautuvuuteen. Kuinka nuori kykenee hoitamaan arjen askareet, kuinka nuori hoitaa koulunkäynnin velvollisuutensa yksikössä ja millä keinoilla nuori ottaa ohjausta vastaan parhaiten. Arjen askareille on olemassa sovittu aikataulu, joka on kirjattu viikko-ohjelmaan. Havainnoinnilla huomasimme, mikäli nuorella on ongelmia pysyä annetuissa aikatauluissa. Nuoret saavat koulusta läksyä ja sen tekemiseen on varattu aikaa joka

arkipäivä klo:15-16. Havainnoimme nuoren kykyä hoitaa koulutehtävät annetussa ajassa. Kiinnitimme huomiota myös nuoren kykyyn pyytää apua tehtävissä, mikäli hän ei niitä osaa itsenäisesti tehdä.

Havainnoinnin tulokset käsitelimme nepsy-työryhmässä. Työryhmä pohti havaintojen perusteella mitkä asiat olivat ohjaustilanteissa onnistuneet ja missä olisi kehityskohteita. Nuoret otettiin mukaan kehittämistoimintaan ja näin saimme tietoa miten nuori on tilanteet kokenut. Kävimme avointa vuorovaikutusta, jotta arki saataisiin mahdollisimman sujuvaksi. Palautteen antaminen nuorille ja aikuisille tapahtui rakentavasti ongelmien ratkaisemiseksi.

5 TULOKSET

Lähtötason kyselyiden tarkoituksenamme oli saada mahdollisimman paljon tietoa asiakkailtamme, sekä kollegoiltamme, jotta aihepiirimme kehittäminen yrityksessä olisi mahdollista. Kyselyiden ensisijainen tehtävä oli antaa meille dataa kehittämistyöhön. Kävimme kyselyt läpi ja teimme niistä muistiinpanot niistä asioista, jotka mielestämme selvästi nousivat kyselyissä kehittämisen tarpeiksi. Kehittämisen tarpeita toimintaan löytyi niin asiakaskunnalta kuin myös työntekijöiltä.

Kyselyiden tulokset kävimme läpi henkilökunnan kanssa ja kävimme vielä avointa keskustelua ohjaajien kanssa siitä, että mitkä ovat heidän näkemyksensä kyselyiden tuloksiin.

Kysyimme henkilökunnan tieto- ja taitotasoa nepsy-nuoriin liittyen. Henkilökunnasta neljä kokee, että heidän tietämyksensä ja osaamisensa on riittävä siihen, että asiakas saa parhaan mahdollisen tuen ja avun. Kymmenen kokee, että heidän tietotaitonsa on jollain tasolla puutteellista ja kaipaisi lisää koulutusta aiheeseen. Osa vastanneista koki myös, että heillä on riittävä tietotaito olemassa, mutta heidän saamansa koulutus asiasta on jo vanhentunut ja sitä pitäisi päivittää nykyaikaiseen tietämykseen. Vastauksista kävi hyvin ilmi myös se, että henkilökunnalla on todella kova halu kehittää omaa osaamista ja motivaatio kouluttautumiseen on suuri. Työkokeemus nähtiin vahvassa ja ammattitaitoisessa tiimissä antavan työkaluja nepsy- nuoren kanssa työskentelyyn.

Kartoitimme alkukartoituksessa, onko yrityksessä riittävästi tietoa saatavilla neuropsykiatriasta valmennuksesta. Kyselyssä neljä työntekijöistä kokee, että yrityksessä on saatavilla tarpeeksi tietoa neuropsykiatriasta ja kymmenen kokee, että tieto on puutteellista. Vastauksista kävi ilmi, että osa kokee tietoa olevan kyllä saatavilla, mutta se on keskittynyt vielä pienen piirin sisään, joten sitä ei ole kaikkien saatavilla. Osa vastanneista koki, että tietoa on saatavilla, jos sitä itse aktiivisesti kysyy ja etsii. Osa taas näki, että koulutusta aiheesta olisi lisättävä merkittävästi ja kaikilla tulisi olla sama pohjataso neuropsykiatriseen valmennukseen.

Työntekijöille laaditussa kyselyssä kysyttiin työntekijöiltä myös sitä minkälaisiin haasteisiin he ovat törmänneet työskennellessään nepsy-nuorten kanssa? Tähän kysymykseen vastauksia tuli hyvin ja niissä tiivistyi hyvin ne asiat, joita mekin olemme työssämme käsitelleet. Alla tiivistettynä muutamia vastauksia, joissa kyselyssä saimme. Haasteita ohjaajat ovat huomanneet arjen hallinnassa, koulunkäyntiin liittyvissä haasteissa, riittävän rauhallisen toimintaympäristön luomisessa, palveluiden saatavuudessa, nuorten levottomuudessa, nuoren ymmärrys asioihin

puutteellinen ja päihdeongelmat nuorilla. Alkukartoitus osoitti, että ohjaajat tunnistavat nepsy nuoren haasteita arjessa hyvin. Kyselyssä haluttiin myös kartoittaa henkilökunnan ajatuksia siitä, että millä keinoilla yrityksen toimintaa neuropsykiatrisista haasteista kärsivien nuorten hoidossa ja kasvatuksessa voidaan parantaa? Alle tiivistettynä ideoita toiminnan kehittämiseen. Kehitysideoita: Kouluttamalla henkilökuntaa lisää, selkeät ja yhtenäiset toimintamallit, soveltamalla oppeja käytäntöön, nepsy-työryhmän oppien jakaminen muulle tiimille, Enemmän henkilökohtaista ohjausta oman nuoren ohjaamiseen.

Erityisesti ohjaajien kohdalla havainnoinnilla pyrittiin selvittämään millä tavalla ohjaajat osallistavat nuoria tehtäviin, millä keinoilla ohjaaja pyrkii saavuttamaan halutun päämäärän ja kuinka paljon ohjaaja näkee vaivaa asian loppuun saattamiseksi. Huomattavissa oli, että joidenkin ohjaajien vaatimustaso ja panostaminen annettuihin työtehtäviin oli parempaa kuin toisilla. Yrityksellä on toimintatapoja ja käytänteitä, joista kaikki työntekijät ovat selvillä. Havainnoinnin perusteella oli huomattavissa kuitenkin, että kohdatessaan nuorelta tullutta vastarintaa annettuihin tehtäviin ohjaajat toimivat eri tavoin. Kaikilla ohjaajilla ei ole vielä työkaluja miten nuori saadaan motivoitua keskustelun kautta siihen, että nuori saadaan toimimaan toivotulla tavalla ja tehtävä tulee suoritetuksi.

Kysyimme nuorilta, onko heillä lääkitystä ja onko lääkehoito tasapainossa nuoren mielestä. Tärkeää kartoituksessa oli saada selville nuorten mielipide lääkehoidon tasapainosta. Vastanneista seitsemän kertoi heillä olevan jokin lääkitys helpottamaan heidän neuropsykiatrista oirehdintaansa. Lääkityksiä on erilaisiin oireisiin. Lääkityksellä voidaan hakea helpotusta esimerkiksi: unettomuuteen, levottomuuteen, keskittymisvaikeuksiin, aggressiivisuuteen tai impulsiivisuuden hallintaan. Toinen kysymys koski onko lääkehoito tasapainossa.

Tärkeänä kysymyksenä nuorille esitettiin saavatko he riittävästi tukea yksikössä arjen hallintaan. Ainoastaan yksi vastanneista koki, että ei saa riittävästi tukea arjessa pärjäämiseen perhekodein ohjaajilta. Muut vastanneet kokivat, että he saavat riittävästi tukea ja ohjausta arjessa pärjäämiseen. Kysyimme alkukartoituksessa liikunnan merkityksestä omaan pärjäämisen tukimuotona. Suurin osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että liikunnasta on ollut apua heidän neuropsykiatristen oireiden hallintaan. Liikunnalla on ollut positiivinen vaikutus asiakkaiden unen saantiin, ruokahalun kehittymiseen ja se on parantanut heidän keskittymiskykyään. Liikunnan vaikutus ulottuu niin arjen sujumiseen, kuin koulussa pärjäämiseenkin.

Sijaishuollon asiakkaille laaditussa alkukartoituksessa oli annettu mahdollisuus myös vapaaseen palautteeseen liittyen toiminnan kehittämiseen. Asiakkaat saivat kertoa mihin ovat tyytyväisiä ja mihin asioihin he toivoisivat muutosta. Pääosin vastauksista kävi ilmi, että asiakaskunta on tyytyväinen nykytilanteeseen ja siihen hoitoon mitä he saavat. Muutamassa vastauksessa nousi esille toive siitä, että yhteistä tekemistä olisi enemmän. Asiakkaat toivoivat myös keskusteluita enemmän, joissa he voivat tuoda omia asioitaan esille. Kyselytutkimuksen tulokset osoittivat nuorten olevan tyytyväisiä siihen tukeen ja apuun mitä he saavat yksiköissä. Nuoret kokivat pärjäävänsä arjessa hyvin ja arki on sujuvaa. Havainnoinnin perusteella kuitenkin arjen sujuvuuden osalta tarvetta ohjaajan tuelle löytyi ja osalla nuorista oli vaikeuksia suoriutua arjen normaaleista askareista ilman aikuisen ohjausta ja opastusta. Arjen normaaleilla askareilla tarkoitamme esimerkiksi: hampaiden harjaus aamuin illoin, sängyn petaaminen, huoneen siistinä pitäminen, suihkussa käyminen ja aikatauluissa pysyminen. Näillä osa-alueilla huomasimme paljon kehitettävää, vaikka nuori itse koki tilanteen olevan hyvä. Tämä havainto tukee sitä käsitystä, että nepsy-nuorella voi olla täysin erilainen käsitys hänen omasta arjessansa pärjäämisestä, kuin ulkopuolisella henkilöllä joka toimintaa tarkastelee. Tämä tulee ottaa huomioon myös tavassa, miten nepsy-nuorten kanssa toimitaan. Jos näkemyksissä on nuoren ja ohjaajan välillä ristiriita, niin tilanteet ajautuvat helposti konfliktiin nuoren ja ohjaajan välillä.

6 AINEISTON ANALYYSI

Lähdimme nepsy-työryhmässä pohtimaan kyselyiden perusteella, että mitkä ovat nuorten heikkouksia/ kehityskohteita ja mitkä ovat vahvuuksia. Samalla kävimme läpi omaa toimintaamme, että missä asioissa me olemme onnistuneet työssämme ja missä asioissa tarvitsemme kehitystä.

Havaitsimme kehittämistyömme alussa, että on tarvetta painottaa työtiimissä positiivisen kasvatuksen merkitystä. Liian monesti keskitytään negatiivisten asioiden käsittelyyn ja unohdetaan kokonaan mitkä ovat nuoren voimavarat ja vahvuudet. Asiakkaan vahvuuksien ja voimavarojen kautta pystymme vahvistamaan asiakkaan minäkuvaa ja itsetuntoa, mikäli annamme heille pienistäkin asioista positiivista ja rakentavaa palautetta. Tätä toimintamallia olemme lähteneet ajamaan sisälle työtiimiimme voimakkaasti jo opinnäytetyöprosessin aikana, koska olemme huomanneet sen olevan tärkeä osa tätä aihetta.

Kyselyistä saamamme vastaukset osoittivat, että liikunnan merkitys on valtavan iso osa nuoren kokonaisvaltaista hyvinvointia. Mielen ja kehon hyvinvointi kulkee yhdessä. Asiakkaat olivat tyytyväisiä saamaansa tukeen harrastuksissa. Harrastuksiin on annettu mahdollisuuksia ja yhdessä tekeminen on ollut asiakkaiden mielestä mielekästä. Asiakkaiden vastausten perusteella on kuitenkin huomattavissa, että asiakkaat toivoisivat paljon enemmän myös yksilöllistä harrastamista ja valinnan vapautta harrastuksen valintaan oman mielen mukaan. Yrityksen toiminnassa on vahvasti ollut vuosia käytäntö, että harrastamme yhteisiä joukkuelajeja, jotka ovat olleet osalle porukasta todella tärkeitä. Osa kuitenkin kokee mielekkäämpänä, kun saa itse valita esimerkiksi yksilöharrastuksia, joita harrastaa. Tätä toimintaa on lähdetty kehittämään opinnäytetyöprosessin aikana ja asiakkaille on tarjottu enemmän mahdollisuuksia harrastaa myös yksilölajeja oman mielenkiinnon mukaisesti. Uusina harrastuksina nuorille on noussut esiin mm. ratsastaminen, kitaratunnit ja vapaaottelu. Tämä ei kuitenkaan ole vaikuttanut negatiivisesti yhteisiin harrastuksiin, vaan ne asiakkaat, jotka kokevat yhteiset harrastukset tärkeiksi ovat myös niihin saaneet osallistua ja ne on heille mahdollistettu.

Kyselyistä saamamme vastaukset osoittivat yhdeksi kehityskohteeksi vuorovaikutuksen asiakkaiden kanssa. Asiakkaiden vastaukset osoittivat, että asiakkaat toivoisivat enemmän vuorovaikutusta ohjaajan kanssa. Nuorten kohtaaminen on työmme pääpainopiste, joten siihen oli syytä suhtautua vakavasti. Nepsy-nuorten kanssa käytävä vuorovaikutus ei ole aina helppoa ja osa ohjaajista kokee sen haastavaksi. Asiasta on käyty keskustelua ohjaajien kanssa ja kerrottu tar-

peesta dialogiselle vuorovaikutukselle asiakkaan kanssa. Ohjaajille on annettu henkilökohtaisissa keskusteluissa työkaluja, miten kohtaaminen nepsy-nuoren kanssa on helpointa toteuttaa ja miten keskusteluista saadaan eniten hyötyä asiakkaalle. Samalla olemme suorittaneet havainnointia työvuoroissamme ja kiinnittäneet huomiota ohjaajien vuorovaikutukseen asiakkaiden kanssa. Tarvittaessa olemme myös antaneet ohjaajille palautetta, mikäli kohtaaminen ei ole ollut riittävää nuoren kanssa. Tätäkin toimintaa olemme lähteneet kehittämään jo opinnäytetyöprosessin aikana. Uutena toimintatapana olemme ottaneet keskusteluihin mukaan parityöskentelyn. Olemme tarjoutuneet mukaan ohjaajille tueksi keskusteluihin nuoren kanssa. Olemme osallistuneet keskusteluihin, jolloin meille on syntynyt kuva siitä, että minkälaisia keskustelut ovat sisällöltään ja onko niissä jotain parannettavaa. Haluamme korostaa ohjaajille sitä, että on tärkeää olla asiakkaalle helposti lähestyttävä ja turvallinen aikuinen, jolle on helppo kertoa luottamuksellisesti omista asioistaan. Tätä toimintatapaa on otettu käyttöön ja kohtaamisista on tehty kirjauksia. Toimintaympäristössämme olemme opinnäytetyöprosessin aikana huomanneet, että kannustava ja luottamuksellinen keskustelu asiakkaan kanssa ruokkii tulevaisuutta ajatellen enemmän hyviä keskusteluja. Meidän tehtävämme ei ole lähteä tuomitsemaan nuorta hänen tekemistään asioista, vaan meidän tehtävämme on kannustaa nuorta siihen, että samat virheet eivät toistuisi jatkossa.

Ratkaisukeskeisessä työotteessa olemme havainneet kehityskohteen tekemämme kyselyn pohjalta. Monesti vaikean asian käsittely asiakkaan kanssa voi johtaa konfliktiin. Asiakas kokee tilanteen usein hyökkääväksi häntä kohtaan, jos asiaa lähdetään avaamaan liian jyrkästi ja negatiivisuuden kautta. Tärkeää käydä asiakkaan kanssa läpi asian faktat, jotta kaikilla osapuolilla on sama käsitys tilanteesta. Pyritään tehokkaasti löytämään tilanteeseen ratkaisumalleja. Asiakkaan motivoinnin kannalta on tärkeää, että ei korosteta negatiivisia asioita vaan keskitytään siihen millä keinoilla saadaan asiakkaalle luotua motivaatio yrittää jatkossa toimia paremmin.

Oma ymmärryksemme on lisääntynyt opinnäytetyön tekemisen aikana neuropsykiatristen oireiden kanssa painivien nuorten kasvatukseen. Samat toimintatavat eivät sovellu kaikkien asiakkaiden kanssa, vaan ohjaajalla täytyy olla kyky havaita, miten tilanteita lähdetään ratkaistaan. Tätä olemme tuoneet esille työtiimissämme.

Lääkehoidon toteutukseen olemme halunneet panostaa, jotta se olisi entistäkin parempaa ja tarkempaa. Lääkityksestä olemme halunneet jakaa tietoutta ohjaajille, jotta käytännön työssäkin ymmärrettäisiin miten mikäkin lääke vaikuttaa ja miksi on tärkeää, että lääkehoito toteutuu asianmukaisesti. Asiakkailta saamamme palaute liittyen lääkehoitoon on ollut positiivista ja kaikki

joilla lääkitys on kokevat, että heidän lääkityksensä on tasapainossa. Lääkityksiä on käyty läpi työtiimissä ja kyseenalaistettu myös sitä, että onko lääkityksen annostus oikea vai onko tarvetta kenties olla yhteydessä hoitavaan lääkäriin ja keskustella lääkityksestä. Olemme käyneet läpi asiakkaiden hoitotahot ja miettineet työryhmässä, että onko asiakkuudet ajan tasalla. Joidenkin asiakkaiden kohdalla olemme huomanneet tarvetta lisätuelle ja olemme lähteneet ajamaan nuorta oikean tuen ja avun piiriin. Kaikki toimintamme kuitenkin tähtää siihen, että asiakas saisi parhaan mahdollisen tuen, jotta hän sijoituksen jälkeen kykenisi elämään joko ilman tukea tai mahdollisimman pienellä tuella.

Ohjaajille tehdyssä kyselyssä tullut ilmi, että ohjaajilla on puutteellinen käsitys neuropsykiatriasta ja neuropsykiatrisesta valmennuksesta. Tätä osa-aluetta lähdetty parantamaan perehdyttämällä henkilökuntaa tiimipalavereissa ja käymällä avointa keskustelua aiheesta. Ohjaajat saaneet tuoda esille asioita, jotka heille ovat epäselviä tai herättävät kysymyksiä. Käyty läpi neuropsykiatrista oirehdintaa työtiimissä ja haettu ratkaisuja, sekä annettu toimintamalleja. Työtiimi saanut annetun ohjeistuksen myötä lisää työkaluja työhönsä.

Kyselyiden pohjalta olemme halunneet kehittää ohjaajien toimintaa opastamalla heitä toimimaan nuorten kanssa. Kyselyiden pohjalta olemme saaneet nuorilta itseltään hyvää palautetta siitä, että minkälaista tukea ja kasvatusta he toivovat ja tarvitsevat.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Lähdimme opinnäytetyössämme selvittämään neuropsykiatrisen valmennuksen tarvetta ja merkitystä, sekä kokonaisvaltaista kehittämistä Nevalanmäen Perhekodit Oy:n yksiköissä.

Saimme opinnäytetyössämme selville sen, että neuropsykiatrinen valmennus on tärkeä kokonaisuus osana koko kasvatustyötä. Työtiimin osalta meille ilmeni, että tietyt asiat eivät voi olla itsestäänselvyksiä eikä niitä voida ohjaajilta vaatia, mikäli heitä ei ole asiaan koulutettu tai perehdytetty. Perehdyttämisen ja kouluttamisen merkitys ohjaajille on noussut tärkeäksi kehityskohteeksi. Yrityksessä on olemassa perehdyttämissuunnitelma, mutta siinä ei ole aiemmin ollut osana neuropsykiatrista valmennusta. Neuropsykiatrinen valmennus on erityisosaamista, joka vaatii työkokemusta ja asiakkaiden kohtaamista, jotta ymmärtää mistä asiassa on kokonaisuudessaan kyse. Tärkeää on, että neuropsykiatrisen valmennuksen toimintamallia lähdetään ajamaan uudelle työntekijälle tietyllä aikataululla, kun muu perehdyttäminen on tehty ja työkokemusta on kertynyt. Opinnäytetyö vahvisti käsitystämme siitä, että olemme yrityksenä oikealla tiellä, kun olemme lähteneet panostamaan neuropsykiatriseen valmennukseen.

Nuorilta saadun palautteen perusteella voidaan todeta, että neuropsykiatrisen valmennuksen kehittämiseksi on tarvetta ja valmennus on merkityksellistä. Työtä tehdään nuorten hyvinvoinnin eteen ja tämä toimintamalli on selkeästi sellainen, joka tukee nuorta oikeaa suuntaan, vaikka haasteita olisikin. Tarkoituksena kuitenkin ohjata nuoria yhteiskunnassa, jotta he löytäisivät oman paikkansa ja kiinnittyisivät yhteiskuntaan.

Suunnitelmamme on seuraavanlainen, kun opinnäytetyömme on valmis. Pidämme kaikkien työntekijöiden kesken tiimipalaverin, jossa käymme läpi opinnäytetyömme ja yritykselle neuropsykiatriseen valmennukseen tehdyn käsikirjan. Samalla esittelemme uuden toimintamallin myös työnantajallemme ja kysymme hyväksyntää lähteä ajamaan kyseistä toimintamallia yrityksen toimintatavaksi. Nepsy-työryhmän toimintaa jatketaan samalla tavalla kuten tähänkin asti. Uusia toimintatapoja aletaan ajamaan nepsy-työryhmälle ja sitä kautta lähdetään hakemaan uutta toimintatapaa koko organisaatioon. Nepsy-työryhmän jäsenet alkavat opastamaan ja ohjaamaan työvuoroissa ohjaajia, jotta toiminta olisi yhtenäistä kaikkien osalta.

Lähdemme yksilöllistämään kasvatusta entisestään. Teemme laadittuja suunnitelmia, joissa on myös asiakas mukana. Asiakas pyritään motivoimaan hänen omien asioidensa hoitamiseen ja

mietitään yhdessä keinoja, miten arki, koulu ja kotiharjoittelut saadaan sujumaan paremmin. Suunnitelmaan kuuluu myös aikataulut. Aikataulutuksella haetaan onnistumisen seuranta, jotta pystytään tarkastelemaan missä asioissa on onnistuttu ja missä on vielä kehitettävää.

Syyskuussa 2021 pidämme seurantalaverin, jossa tarkastelemme toimintaa neuropsykiatrisen valmennuksen näkökannalta. Tarkastelemme palaverissa sitä, että onko uudella toimintatavalla saatu yritykselle lisäarvoa ja onko asiakkaat saaneet parempaa hoitoa ja kasvatusta.

Kun neuropsykiatrisen valmennus on omaksuttu toimintatavaksi niin tarkoituksena on, että nepsy-työryhmän merkitys olisi kokonaisvaltaisempi. Nepsy-työryhmä ei keskittyisi enää niinkään asiakkaiden tai ohjaajien ohjaukseen, vaan toimintaa pystyttäisiin työryhmässä kehittämään kokonaisvaltaisemmaksi. Työryhmä keskittyisi kehittämistoimintaan ja siihen, että yrityksellä olisi aina ajantasainen tieto neuropsykiatrisesta valmennuksesta. Työryhmän jokaisella jäsenellä olisi oma vastuualue, josta he kantavat vastuunsa ja tuovat tietonsa nepsy-työryhmään. Työryhmässä saatua tietoa käsitellään ja mietitään yhdessä kehitystarpeita. Kaikilla olisi yhteinen toimintamalli ja kaikki ohjaajat olisivat tietotasoltaan samalla viivalla. Tavoitteena tulevaisuudessa, että kaikilla ohjaajilla olisi neuropsykiatrisen valmentaja koulutus. Tämän tavoitteen eteen tehdään määrätietoisesti töitä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön aloitus oli syksyllä 2020. Aiheen valinta tuotti aluksi päänvaivaa, koska tutkimuskohteita nousi esille useita. Lopulta päätös aiheenvalintaan oli helppo, koska kehittämisen tarve neuropsykiatriseen valmennukseen oli ajankohtainen. Myös työnantaja halusi tilata kyseisen tuotoksen osana yrityksen kehittämisen suunnitelmaa. Yrityksessä oli valmiina 7 neuropsykiatrista valmentajaa, jotka toimivat eri työtehtävissä yrityksessä. Valmentajilla ei ollut mitään yhteistä toimintasuunnitelmaa. Jokainen pyrki hyödyntämään oppimaansa neuropsykiatrista osaamista omalla vastuualueellaan. Tästä syntyi idea neuropsykiatrian kokonaisvaltaiselle kehittämiselle Nevalanmäen Perhekodit Oy:ssä. Ensimmäinen askel on ollut nepsy työryhmän perustaminen. Työryhmä on kokoontunut kahden viikon välein. Työryhmän kokoontumiset ovat olleet kerrallaan noin kahden tunnin mittaisia. Kokoontumisissa olemme käyneet nuorten tilannetta läpi hyvin kokonaisvaltaisesti ja tehneet suunnitelmia asioiden hoitumiseksi ja korjaavan työn tuloksien saamiseksi. Työryhmän tarkoitus on ollut löytää konkreettisia vastauksia nuoren ongelmiin. Työryhmä jakaa suunnitelmia eteenpäin ja tärkeää on saada ohjaajat tekemään yhdessä työryhmän kanssa käytännön toteutuksen asioiden maaliin saattamiseksi. Tutkimustyön aikana huomasimme myös ohjaajien tarpeen tuelle ja opastukselle.

Opinnäytetyömme ensimmäinen vaihe oli aikataulun laatiminen. Olemme pitäneet kiinni sovitusta ajoista. Parityönä tehty opinnäytetyö on ollut hyvä vaihtoehto. Olemme saaneet keskustelujen kautta uusia näkökulmia ja molempien osaamiset käyttöön. Työnjako on onnistunut todella hyvin ja molemmat ovat osallistuneet opinnäytetyön etenemiseen tasapuolisesti. Opinnäytetyön tekemiseen olemme varanneet aikaa aina ennen iltavuoroon tulemistä. Päivät ovat venyneet todella pitkäksi. Meillä molemmilla on todella itsenäiset työkentät ja opinnäytetyön työstämiseen varattava aika on välillä ollut vaikeaa löytää.

Aiheen valinnan jälkeen selkeä päämäärä oli tutustua laajasti neuropsykiatrian kirjallisuuteen ja nettiartikkeleihin. Näin pääsimme tutustumaan jo olemassa olevaan tietoon aiheesta. Samalla kirjastosta lainattiin kirjallisuutta aiheen piiristä. Aiheesta löytyi hyvin tietoa ja näin ollen laajan tietopohjan rakentaminen on ollut mahdollista. Kirjoista oli tarkoitus oppia uutta ja peilata teoriapohjaa käytännön työskentelyyn ja nuorten oirekuvan tunnistamiseen, sekä tukitoimiin kasvatustyön rinnalle. Ongelmana oli tiedon kohdentaminen, koska lähteitä on paljon ja opukset useamman sata sivua pitkiä. Myös kirjallisuuden julkaisuvuodet vaihtelivat 2000-luvun puolella. Tieto ei sinänsä ollut vanhentunut, mutta aina uudemmat painokset ovat varmempia

tietolähteitä. Opimme paljon rajamaan tietoa olennaiseen. Luettu tietopohja avaa myös hyvin omaa hiljaista tietoa, kirjallisuus ja muut lähteet aktivoi ajatukset olennaiseen ja näin saatiin hyvin oma osaaminen osaksi opinnäytetyötämme. Erilaisia lähteitä käytettiin tehokkaasti hyödyksi. Tutkimusmenetelminä käytimme kyselytutkimusta ja aktivoivaa osallistuvaa havainnointia. Näillä tutkimusmenetelmillä saimme hyvää informaatiota ja kehitettyä yrityksen toimintaa neuropsykiatrisen valmennuksen oppien mukaiseen suuntaan.

Opinnäytetyön eteneminen on lisännyt tietoa siitä missä mennään työpaikallamme neuropsykiatrisen osaamisen suhteen. Myös nuorten ongelmakentät ja nuorille suunnattava tuki on konkreettisesti näyttänyt mittasuhteet. Selkeästi nepsy-työryhmä laajentaa osaamistaan ja opittu tieto jaetaan muulle tiimille, kun opinnäytetyö saadaan valmiiksi. Perehdytetään koko tiimi tiimipalaverin kautta ja henkilökohtaisilla ohjauskeskusteluilla. Nyt onkin tärkeää kouluttaa koko henkilökunta ja saada eroavaisuudet kurottua umpeen ohjaustyössä. Koska nepsyn kokonaisuuden hallitseminen on todella laaja osaamisen kokonaisuus. Nepsy-nuori tarvitsee vahvaa aikuisuutta ja toiminnan ohjauksen tukea, missä arki pilkotaan ja aikataulutetaan. Olemme painottaneet ohjaajille heidän merkitystään nuoren elämässä omaohjaajan roolissa. He ovat oman nuorensa asiantuntijoita ja heillä pitää olla tieto oman nuoren voinnista ja asioista. Jokaisella ohjaajalla on noin kaksi nuorta omaohjattavana, silloin kun tietää nuoren tarpeet on helpompi toimia nuoren apuna ja tukena. Opinnäytetyö on näyttänyt hyvin, miten paljon ohjaajilta vaaditaan omaaloitteisuutta nepsy-nuoren tarpeiden arviointiin ja käytännön toteutukseen. Myös kyselyt osoittivat ohjaajien olevan osittain epävarmoja ja tietämättömiä nepsy nuoren kokonaisuudesta ja ymmärryksestä mitä kaikkea nuoret tarvitsevat hyvän avun ja tuen saamiseksi.

Toiminnallinen opinnäytetyö palvelee jatkumoa luonnollisesti. Toiminta on joka hetki läsnä. Nuoret ovat olleet tutkimustyön keskiössä. Nepsy nuoria on opittu tunnistamaan jo varhaisessa vaiheessa. Yhteiskunnallinen osaaminen ja tuntemus menee käsi kädessä myös yksittäisen toimijan kanssa. Työryhmän toiminta ja opinnäytetyön tuotoksena syntynyt käsikirja ovat osa Nevalanmäen perhekodit Oy:n toimintaa. Olemme osallistaneet opinnäytetyön tekemiseen nuoria ja työntekijöitä. Kyselyissä nuoret kertoivat perhekodilta tulevan tuen olevan hyvällä mallilla, mutta nepsy-työryhmän edustajat näkevät tuen tehostamiselle tarvetta. Varmasti osana eriävää näkemystä on nuorten eletty elämä missä ovat tottuneet elämään itsensä kanssa ja näkevät normaalina esimerkiksi huoneen sotkuisuuden tai suihkussa käymättömyyden. Olemme huomanneet, että nuori voi helposti laitostua ja siitä tulee normaalia, jos pitkään mennään samalla kaavalla, eikä asioita nosteta esille. Opinnäytetyön aikana on selkeästi huomattu, ettei saa sokaistua

yksittäisen nuoren kohdalla vaan muistamme aina välillä tarkastella nuorten kokonaisuutta ja toimintamallejamme. On ymmärrettävää, että nuoret ovat vieraassa ympäristössä ja itseohjautuvuus on silloin vaikeampaa, kuin lapsuuden kodissa.

Yhteiskunnallisia vaikutuksia on opinnäytetyöllämme siltä osin, että nepsy-työryhmä ja nepsy-valmennuksen kokonaisvaltainen kehittäminen on erittäin tärkeää tulevana vuosina työpaikallamme, kuin muissakin vastaavanlaisissa yrityksissä. Uskomme neuropsykiatrisen valmentamisen vahvistumiseen yhteiskunnassamme. Näin kaikki toimintaa edistävät toimet ovat tervetulleita. Nepsy on siis ollut erittäin vahvasti esillä opinnäytetyöprosessin aikana. Myös yhteistyötahoja olemme saaneet aktiivisesti keskusteluihin mukaan. Yksi yrityksen tavoite on saanut hyvän alkusysäyksen, jotta osaaminen toisi markkina-arvoa lisää ja saadaan tästä pysyvä toimintamalli. Kun olemme maininneet yhteistyötahoille nepsy-työskentelystä ja osaaminen on selkeästi korostunut, on luottamus lisääntynyt yhteistyötahojen suunnalta. Nepsy- nuorten kohdalla pitää olla valmius kokeilla uutta ja katsoa mikä toimii yksilöllisesti ja mikä ei toimi. Selkeät roolit ja työtehtävät ovat selkeytyneet opinnäytetyöprosessin aikana. Työnjako ja tiimityö on tärkeää ja avain asemassa. Kehitystyötä jatkamme määrätietoisesti nepsy- kokonaisuuden käytännön työskentelyn parissa. Nuorten ja ohjaajien toimesta tutkimustyöhön on suhtauduttu positiivisesti. Kyselyihin, havainnointiin ja keskusteluihin suhtautuminen oli aina lämmintä ja työtä tehtiin yhdessä.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittevalle tutkijalle. 2.painos. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Autismiliitto 2021. Esteettömyys asenteeksi. Viitattu 29.4.2021. https://www.autismiliitto.fi/toimintaa_ja_tukea/esteettomyys
- Berggren, Katariina & Hämäläinen, Jari 2018. ADHD Käsikirja. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha, 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 7.painos, Tampere: Osuuskunta vastapaino
- Hansen, Anders 2017. Adhd voimavarana. Tukholma: Atena kustannus Oy.
- Juusola, Mervi 2018. Levottomat aivot. adhd ja asperger vahvuuksina. Suomi: Otava
- Juva, Kati, Hublin, Christer, Kalska, Hely, Korkeila, Jyrki, Sainio, Markku, Tani, Pekka ja Vataja, Risto 2011. Kliininen neuropsykiatria. Helsinki: Duodecim
- Jäntti, Essi & Savinainen, Riitta. 2018. Nepsyt Erityistä elämää. Suomi: Karisto.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino Oy.
- Liito-hanke 2021. Liikunnan merkitys neuropsykiatrisissa haasteissa. Viitattu 11.5.2021. <https://liikejatkuu.fi/liikunnan-merkitys-neuropsykiatrisissa-haasteissa>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto 2021. Lasten kohtaaminen palveluissa. Viitattu 29.4.2021. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/tietoa-teemoittain/lasten-kohtaaminen-palveluissa/>
- Neuropsykiatriset valmentajat Ry 2021. Mitä on neuropsykiatrinen valmennus. Viitattu 17.2.2019. <https://neuropsykiatrisetvalmentajat.fi>
- Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudemus Oy
- Oulun kaupunki 2021. Viitattu 27.4.2021. <https://www.nuortenelama.fi/elavaa-elamaa/hyvinvointi-ja-terveys/liikunta-2007>
- Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto 2021. ADHD ja lääkkeiden määrääminen. Viitattu 29.4.2021. <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/hyva-ammattinharjoittaminen/laakehoidon-erityistilanteita/adhd-ja-laakkeiden-maaraaminen>
- Terveys- ja hyvinvoinnin laitos 2021. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Viitattu 29.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/kehittyvat-kaytannot/dialogiset-toimintavat/dialogisuus-ammattilaisen-ja-perheen-valilla>
- Trogen, Tiia 2020. Positiivinen kasvatus. Jyväskylä: Ps-kustannus.
- Vilka, Hanna, 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin, Jyväskylä: Ps-Kustannus.
- Vilka, Hanna, 2006. Tutki ja havainnoi. Vaajakoski: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Virta, Maarit & Salakari, Anita 2012. ADHD-aikuisen selviytymisopas- tutkittua tietoa ja käytännön vinkkejä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Liite 1: Kysely henkilökunnalle

Neuropsykiatrisen valmennuksen tarve ja merkitys.

1. Koetko, että tietotaitosi neuropsykiatrisesta valmennuksesta on riittävä nepsy-asiakkaitten ongelmakentän ymmärtämiseen ja siihen, että nuori saa parhaan mahdollisen tuen ja avun?
2. Kuinka monella yksikkösi nuorella arvelet olevan neuropsykiatrisiin haasteisiin liittyviä ongelmakohtia?
3. Kuinka monella omalla nuorellasi on perhekodin ulkopuolinen asiakkuus liittyen neuropsykiatrisiin haasteisiin? Jos on niin missä asiakkuus on?
4. Onko yrityksessä mielestäsi saatavilla tarpeeksi tietoa neuropsykiatrista?
5. Miten kehittäisit yrityksen toimintaa neuropsykiatrisista vaikeuksista kärsivien nuorten kanssa?

6. Kuinka monella omalla nuorellasi on lääkitys johonkin sairauteen, joka on määrätty helpottamaan neuropsykiatrista oirehdintaa?

7. Minkälaisiin haasteisiin olet törmännyt työskennelessäsi nepsy-nuoren kanssa?

Liite 2: Kysely sijaishuollon asiakkaille.

KYSELY SIJAISHUOLLON ASIAKKAILLE NEUROPSYKIATRISISTA
HAASTEISTA

(Ohjeistus kyselyyn vastaamiseen: vastaa jokaiseen kyselyn kohtaan ympyröimällä vastausvaihtoehto, joka mielestäsi on lähimpänä oikeaa. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa tuen tarvetta sijaishuollossa sijoitettuna olevilla Nepsy-nuorilla ja kehittää yrityksen toimintaa neuropsykiatrian saralla.)

1. Onko sinulla lääkitys neuropsykiatrisiin oireisiin?

KYLLÄ

EI

2. Onko lääkityksesi tällä hetkellä mielestäsi tasapainossa?

KYLLÄ

EI

3. Saatko mielestäsi riittävästi tukea arjessa pärjäämiseen perhekodin ohjaajilta?

KYLLÄ

EI

4. Saatko riittävästi tukea koulunkäyntiin opettajalta tai koulunkäynninavustajalta?

KYLLÄ

EI

5. Koetko, että liikunnasta on apua neuropsykiatristen oireiden hallintaan? (levottomuus, uniongelmat, keskittyminen, ruokahalu, tarkkaavaisuus)

KYLLÄ

EI

6. Voit antaa tähän kohtaan vapaan palautteen liittyen aiheeseen. Mihin olet tyytyväinen ja mihin asioihin toivoisit muutosta?

KIITOS VASTAUKSESTASI! 😊

Liite 3: Neuropsykiatrisen valmennuksen käsikirjan sisällysluettelo

SISÄLLYSLUETTELO

Alkusanat

1 TYÖRYHMÄTOIMINTA

- 1.1 Henkilökunta ja taloudelliset resurssit
- 1.2 Aikataulut ja työsuunnitelma
- 1.3 Riskianalyysi
- 1.4 Toiminta käytännössä

2 VALMENNUKSESSA HUOMIOITAVIA ASIOITA

- 2.1 Neuropsykiatriset oirekuvat
- 2.2 Tunne asiat
- 2.3 Vuorovaikutustilanteet
- 2.4 Yksikanavaisuus
- 2.5 Ulkoiset tekijät
- 2.6 Toiminnan ohjaus
- 2.7 Syy- seuraussuhteet
- 2.8 Ajanhahmotus
- 2.9 Ajanhahmotus
- 2.10 Kielen hahmotus
- 2.11 Vireystilan vaihtelut

3 HOITOMUODOT

- 3.1 Liikunta
- 3.2 Lääkehoito
- 3.3 Ratkaisukeskeinen työote

4 TYÖRYHMÄN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

